Rabbi SIMON

ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קטן יט

עין משפט נר מצוה

"וטווה על יריכו חבלת לציציתו: גמ' ת"ר כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו וטווה על יריכו חבלת לציציתו ולאחרים בטובה דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר מערים ומוכר את שלו והדור וכותב לעצמו ר' יוסי אומר כותב ומוכר כדרכו כדי פרנסתו אורי ליה רב לרב חננאל ואמרי לה רבה בר בר חנה לרב חננאל הלכה כותב ומוכר כדרכו כדי פרנסתו: וטווה על יריכו חבלת: ת"ר טווה אדם על יריכו חבלת לציציתו אבל לא באבן דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אף באבן ר' יהודה אומר משמו באבן אבל לא בפלך וחכמים אומרים בין באבן בין בפלך אמר רב יהודה אמר שמואל וכן א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הלכה בין באבן בין בפלך והלכה כותב כדרכו ומוכר כדי פרנסתו: **המתני'** *הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שבעה שמונה בטלו הימנו גזרת שלשים מפני שאמרו ישבת עולה ואינה מפסקת רגלים מפסיקין ואינן עולין ר' אליעזר אומר משחרב בית המקדש *עצרת כשבת רבן גמליאל אומר ראש השנה ויום הכפורים כרגלים וחכמים אומרים *לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא עצרת כרגלים ראש השנה ויום"כ כשבת: **גמ'** אמר רב גזרת בטלו ימים לא בטלו וכן א"ר הונא גזרת בטלו ימים לא בטלו ורב ששת אמר אפילו ימים נמי בטלו מ"ט ימים לא בטלו שאם לא גילח ערב הרגל אסור לגלח אחר הרגל

וטווה על יריכו חבלת לציציתו. פירוש ע"י שיטוי אבל בתפילין אי אפשר בשיטוי שצריך לכתיבה תמה וכעשויים תפילין וציצית לא חייבי במתני' ומאי אין איסור כי אם בכתיבה וטוייה ומה שהגהו לכתוב בטוגא לא מיטו איתר (ב) וכן פירש בתוספות הרב בעל רבו ואפילו על ידי הדחק על יהודי אחד שתפוס היה המירו בדומק גם על ידי היפוך שהוא נקרא מלד אחר לא היו מתירין וגם אי לא אסור מקום מלאכה הא אסריגן *אפילו מירחת דלאו מלאכה בפרק קמא (דף ד.) מיהו הגהו לומר למתני' לא חייבי על ידי היפוך ויש כותבין על ידי חיוק האות וכך היה עושה רבי זקני והיו"ד שאי אפשר היה כותב בכתב היפוך: **רבי** יהודה אומר מערים. לכאורה ממתיר יותר מרבי מאיר שהתיר לאחרים ובתוספות פירשו דרבי מאיר אינו מתיר אלא בהערמה ולא הגהתי: **רבי** יוסי אומר כותב ומוכר כדי פרנסתו. דשרי לגמרי לאחרים בשכר ותוקא כדי פרנסתו ולכאורה מיקל מטלתו וכן פי' הר"ל עוד פי' דטלתו הוי ערי כדי פרנסתו דאין לו מה יאכל ולא לחייבי אלא כשיש לו מה יאכל ומתמיה רבי יוסי יותר מטלתו ולישנא לא משמע הכי דהוה ליה למימר אינו כותב אלא כדי פרנסתו מיהו במילתא דרבי יהודה קשה נמי קלת דהוה ליה למימר אינו כותב אלא כדי פרנסתו על ידי אחרים לא על ידי הערמה והשתא מתני' אתיא רבי מאיר ויש מפרשים דכדי פרנסתו נמי לא משמע דאין לו מה יאכל *ערי דהואיל דעורך מלוה מותר להשתכר בה דכתוב לא ירלה לעשות כן ומתמיהין פירש בתוספות הרב דפליגא אטלתו ומגא אחר הוא והי"ר יונה פירש דאתיא כתנא קמא והכי פירושו אין כותבין ספרים תפילין ומזוזות כדי למוכרם לו כדרבי יוסי לפי מה שפירש ערבי יוסי מתמיר ואין ראיה מכאן שמותר להניח תפילין דדלמא רבי מאיר ורבי יהודה לטעמייהו דבירחת להו פרק המולח תפילין (שירובין דף לה: ושם) שכתב זמן תפילין [ורב] ורבה בר בר חנה נמי הכי מלי סברי ואע"ג דטלתו אמורלי דפרק הקומץ רבה (מנחות דף לה: ושם) משמע דאיתי להו שכתב לאו זמן תפילין הוא אבל ר' יאחק בן אברהם היה מביא מן הירושלמי להתיר להניח דאמר בירושלמי חד בר נש אוכד תפילין בחולא דמועדא אתא לקמיה דרב מגגאל פי' שיכתוב לו לפי שהיה סופר כדאיתא במגילה (דף יח:) שלאיה לקמיה דרבה בר בר חנה אמר ליה זיל הב ליה תפילין ואתא כתב לך דתנן כותב אדם תפילין לעצמו אתא לקמיה דרב אמר ליה כתוב ליה פירוש בלא הערמה מתני' פליגא על רב כותב אדם תפילין ומזוזה לעצמו הא לאחר לא רב פתר לה בכותב להניח פירוש רב מעמיד המשנה להניחם אחר המועד אבל להניחם במועד אי וכהלכות גדולות פסק דאסור להניח תפילין בחולו של מועד ולעשה שממעטו שבתות וימים טובים מימים ימימה מסתבר שפיר דממעטו חולו של מועד ולמאן דלאו אלא שבתות וימים טובים אבל בעלמן לאו יש לומר לפי שאין עושין מלאכה כי אם בדבר האבד אבל קשיא למאי דפריסית לעיל (דף כי ד"ה מפקין) דמלאכה דאול המועד מדרבנן היכי ממעטו להו יש לומר הואיל ואוכל מלה ויושב בסוכה אין צריך אות ואם הוא אמר דבאול המועד חייב בתפילין יש לומר הואיל ועושין מלאכה בו אין אות ומימים ימימה נמי לא ממעטו אלא יום טוב דאמוק מעאר ימים: **הקובר** את מתו. להכי נקטו קובר דאכילות ומתאלת מעטה סתימת הגולל כדאמריגן לקמן (דף מ:): **שלשה** ימים. כך הוא עיקר אבילות לכמה מילי ואמריגן לקמן (שם:) שלשה ימים לבכי: **מאי** טעמא כבכי **שאם** לא גילח ערב הרגל ס'. וגרלה לי דה"ה לא כיבס ולא רחץ ערב הרגל אם מותר לרחון ולכבס מבערב יו"ט ולא כיבס ולא רחץ לא יכבס ברגל והשתא ניחא הא דקתני גזרת שבעה בטלו הא ימים לא בטלו ומיהו קשיא לן דקאמר בסמוך שכשם שמעות שלשה מבטלת גזרת שבעה תפילו לתנא קמא דמבטלא אפילו ימים שמביא לבא שאול לאיה למעות שלשה שבטלו לגמרי תפילו ימים והרי"ן פי' דדוקא לא גילח אבל לא כיבס לא דמותר לכבס אפילו לא כיבס שהוא טרך גדול יותר ואין נראה לי טעמו דאם הוא טרך גדול כ"ש שיש לו לקנסו בשלא עשה קודם הרגל ובכנס ברגל ולפרוש הקונטרס דמפרש לקמן שאם אל שלישי לאיזה ערב הרגל שאסור ברחיצה עד הערב והו עד שאשכה אם כן לא שייך לקנסו במה שלא רחץ ולא כבס ומ"ב ימים לענין מאי לא בטלו נבי שבעה מיהו יש לומר דאם לא רחץ לרחון אחר הרגל ועוד יש לומר אגב דנקטו סיפא גזרת בריאה גזרת ועוד נראה לי דריש"ה ס"פ שלשה ימים בטלה גזרת שבעה הא שני ימים לא בטלה גזרת מ"מ פי' אמת מדקאמר בסמוך שכשם שגזרת שלשה מבטלת גזרת ז' כו' משמע שזה פשוט אפילו לת"ק והשתא ניחא לי דכי משני שאם לא גילח הו תיבה סיפא אבל בריאה דקאמר בטלה הימנו גזרת ז' אמאי נקטו גזרת ולענין מאי קאמר ימים לא בטלו וי"ל דאגב דנקטו סיפא גזרת תנא נמי ריש"ה גזרת ושוד נראה לי דריש"ה ס"פ שלשה ימים בטלה גזרת ז' הא שני ימים בטלו גזרת הא ימים לא בטלו לענין דטוגא דבריס שבגיעגא:

והתניא

רבינו חננאל

ת"ר כותבין תפילין ומזוזות לעצמן ולאחרים בטובה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר מערים ומוכר וחוזר וכותב לעצמו ר' יוסי אומר כותב ומוכר כדרכו כדי פרנסתו. אורי ליה רב לרב חננאל הלכה כותב ומוכר כדרכו כדי פרנסתו: ופשוה אדם על יריכו חבלת לציצותו אמיקנא אמר רב הונרת אמר שמואל וכן א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן פטוה אדם בין באבן בין בפלך. והלכה כותב ומוכר כדי פרנסתו: **מתני'** הקובר את מתו ג' ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שבעה. קברו קודם לרגל שמונה ימים בטלה הימנו גזרת שלשים מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין ואינן עולין כו'. אמר רב גזרת בטלו. ימים לא בטלו. מ' גזרת בטלו גזרתו גזרת האבילות בני הרגל שיש לו לגלח ווולתי זה מגזרת האבילות. ואם לא גילח ערב הרגל אסור לו לגלח אחר הרגל. כי ימים לא בטלו

מסורת השס"ם

תוספ' רש"י בטלה הימנו. גזרת שבעה. שלשין צריך להגלים אחר הרגל ז' ימי אבלות, דבריו דעיקר האבלות דה"מ ג' ימים לאבלים הוו קודם לרגל, מיטל הרגל לא האמרוהם (מיר סו.). שמונה. אם קברו מ' ימים לפני הרגל כיון דיום אחד מן אבלים היה קודם הרגל ביטל הרגל ממנו גזרת אבלים (שם).

מיר סו.

[ע"פ תוס' לקמן כד. ד"ה אלמלא]

תוס' ע"ז לקמן כד.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולין עולין כו' (ולאי אומר כי עשות מוכר כולו' דהרגל מפסיק) הא"מ וכ"ב בהגר פסוק שאינו מלמיד מעשה בתנו בגליון דהא מוכח לקמן דף כ' דלתנא דיקן [דוקא אבלים ימים]; (ב) תוס' ד"ה ופטוה כו' לא מיגו פיתר בא וכן פירש כו' ואפילו פ"י בדתן לאסור ואל"יהודי אמה:

גליון השס"ם רש"י ד"ה שמונה ימים וכו' מוכר ולגלח בתכנוסם. פי' יבמות דף מג ע"א בכתי"ר מקום שמוכר ועיין לקמן דף כג ע"א תוס' ד"ה כל אבלים: ד"ה ולין עולין וכו' ג"ו לאו דוקא. קשה ל הא בכריתא מבואר לקמן דף כ ע"א דלתנא דמתני' דבכא ג"ו דוקא כדאמרי' שם אלבא בתנא דיקן דאמר אבלים ובע"ג: תוס' ד"ה ופטוה כו' אמר לעיל דף יב ע"ב אדם ד"ה מכנים

והתניא. בגימטריא הקובר את מתו כו׳. הקשה בתוספות הרב אמאי לא קאמר כתנאי ורב ששת כאבא שאול ורב הונא כתנא קמא א) ונראה משום דברייתא מזכיר לשון בטלו וקאמר לדידיה ימים לא בטלו א״כ לא סברינא הברייתא כרב ששת קאמר ימים נמי בטלו משום דלשון בטלו משמע בטלו כולו כן נראה לי:

הלכה כאבא שאול. נראה דהלכה כמותו בכל מאי דפליג אתנא קמא בין במקלת היום בכולו בין לענין אם לא גילח מדלא מפליג בהלכה כאבא שאול במקלת היום בכולו ומגלח ערב הרגל ויום שלישי לא אמר מקלת היום בכולו שיהא מגלח בו ומשני משום כבוד הרגל התירו תדע *שהרי חל שמיני שלו בערב הרגל מגלח ערב הרגל ואילו חל שלישי בשבת אינו מגלח בערב שבת: **אתיא** פרע פרע מנזיר. יש שמוסיפים שאסור לאבל להיות סורק ראשו לאחר שבעה משום דלמרינן (נזיר דף מב:) נזיר סופף ומפסקם אבל לא סורק ואתן ילפינן מנזיר ואין נראה כלל דהא בנזיר אסור ודאי שאפילו תלש שערו אסור אבל לענין אבילות שהוא משום יפוי לא נשמע מעשה שאלמלי ממורי ריב״ש והסיר לי הר״ר יוסף טוב פירש כיון דקיימא לן מקלת יום שבעה בכולו ועולה לכאן ולכאן מקלת היום כולו ויכול לגלח ביום עשרים וקשה כ) ובתוספות הרב לא פירש כן דלא אמרינן שיהא יום שבעה לגמי ימים לענין שלשים יום: **תלתין** הוו. ולבר פדא דאמר בנזיר בפ״ק (דף כ:) נזיר להזיר כ״ט אסור שלשים שרי וגזירות הוא עשרים ושבעה יום לדידיה א״כ סבר על כרחך כדפירש אבא שאול מיהו יש לומר לכתחילה אינו מגלח בנזיר עד שלשים יום מדרבנן כדמשמע הכא וכירושלמי מקשה מן המשנה (שם דף מז.) דאמר גלח ביום שלשים יצא ומשני חמן לשעבר הכא מהתחילה והייט כדפרישית:

שאסור בריחוצה עד הערב. פי׳ בקונטרס ולערב יכול לרחוץ גופו בטוגן לו נמי פניו ידיו ורגליו אבל כל גופו בחמין לא דאסור לרחוץ בי״ט א״נ יש לפרש בחמי טבריא א״נ לשמוף מעתר כדאי׳ פרק כירה (שבת דף נמ: ושם) לו נמי בחמין שהוחמו בקדרה ואמר בפרק כירה מחלוקת בחמין שהוחמו בכלי וא״ת מאי שנא דלא אמרינן מקלת היום כולו בשלישי ובשביעי לרבנן *ובשביעי לאבא שאול שריגן על ידי מקלת היום כולו וכי תימא משום דאפשר לרחוץ בי״ט ולא יהא ניחוח ריחא אלא מאי איכא למימר ואין נראה לר״י דבאבות שבעה תמיד פפי בה״ג מפרש הוא הדין רביעי וחמישי אסור עד הערב ע״כ פי׳ בתוספות *והרי״ט פירש עד הערב היינו *מבערב י״ט ולאפוקי דלא שרי מן הבקר וגרסה דהוא הדין בכיבוס מותר לערב מעי״ט ולפירושו נראה דשבעה קודם הרגל אינה דרבנן מותר מבערב י״ט *ומדקאמר הכל מודים פירוש אפילו אבא שאול דשרי בשלישי מן הבקר הכא מודה לרבנן דלא שרי מן הבקר אלא יש לו דין שביעי לרבנן: **קברו** ברגל עולה לו מן המנין שלשים או אינו עולה. פירש בתוספות דהוא הדין דמיבעיא לן בקברו שני ימים קודם הרגל וקשיא לן דהא בסמוך משמע דפשיטא לן בקברו שני ימים קודם הרגל דקאמרינן מאי לאו אסיפא לא אריסא משמע דבריסא ניחא ליה וממה היה הרב רואה לומר דתרוייהו מיבעי ליה וכי פשיטא בעי למיפשט הכל ומשני דלא מיפשטו הכל: **דלא** טהגין מעת שבעה ברגל. ומיהו דבריס שבלינעא טהגין כדמשמע פ״ק דכתובות (דף לי: ושם) דקאמרינן כל אותן הימים הוא ישן בין האבלים והיא ישנה בין האבלים מסייע ליה לרבי יוחנן וכן פירש הרב בשם רבו ממחני׳ מלי למיפשט דאינו עולה למנין שבעה דקתני מפסיקין ואין עולין ולכל הפחות אינו לענין שבעה ומיהו יש לומר דטהן מעט מנין לו פעמים דמתניתין אינו אינו עולה למנין שבעה אינמא לענין אבלים: **ומלאכתו** נעשית ע״י אחריים. אפילו בביתו *אע״ג דאמר לעיל בפ״ב (דף יא:) היתה מלאכתו ביד אחריים בתוך ביתו אסור לעשות בבתיסס מותר ו״ל דהכא מיירי בדבר האבד

עין משפט נר מצוה

קג א ב ג מיי׳ פ״ו מהל׳ אבל הל׳ ה׳ ז׳ ועוש״ע י״ד סי׳ שצא סעיף ג (ועוש״ע ס״ס סי׳ מקצת סעי׳ ח):

קד ד מיי׳ [פ״ז מהל׳ אבל הל׳ יט] ופ״י ה״ז מהל׳ עצין דהכנן ב טור ש״ע י״ד סי׳ שלא סעיף ה:

קה ה מיי׳ פ״ג מהל׳ מירות הלכה ה סמא לעין רכ:

קו ו מיי׳ ס״ז מהלכות אבל הלכה ו ועוש״ע ס״ס סי׳ מקצת סעיף י ועוש״ע י״ד סי׳ שלא סעיף ה:

סמורת השי״ס

[מיר עו.] מס׳ שמחות ס״ו ע״ב

[נמיל יז: מסמיס ד.ועש״נ]

נעיל יז.

הגהות הב״ח

(ה) רש״י ד״ה שבבשם שמלשם מגבלת גזירת שבעה לכי קבר מתו: (ב) ד״ה כך מעת שבעה מבטלת: (ג) ד״ה ויום שבעיני עולה:

נעיל יח. ושם מירוגין מו.

ויקרא י נזיר ס. לע. מעניית יז. [סנהדרין נכ:]

[ניל מרבה]

[תוספתא פ״ב]

מבערב בערב י״ט ע״ל ע״ל ודקאמר

והתניא *הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שבעה שמונה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שלשים ומגלח ערב הרגל אם לא גילח ערב הרגל אסור לגלח אחר הרגל אבא שאול אומר *מותר לגלח אחר הרגל שבשם שמצות שלשה מבטלת גזרת שבעה כך מצות שבעה מבטלת גזרת שלשים שבעה והאנן שמונה תנן *קסבר אבא שאול מקצת היום ככולו ויום שביעי עולה לו לכאן ולכאן *אמר רב חסדא אמר רבינא בר שילא *הלכה כאבא שאול ומודים חכמים לאבא שאול *בשחל שמיני שלו להיות בשבת ערב הרגל שמותר לגלח בערב שבת כמאן אולא הא דאמר רב עמרם אמר רב אבל *בין שעמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה כמאן כאבא שאול אמר אביי הלכה כאבא שאול ביום שבעה ומודים חכמים לאבא שאול ביום שלשים דאמרינן מקצת היום ככולו רבא אמר הלכה כאבא שאול ביום שלשים ואין הלכה כאבא שאול ביום שבעה ונהדדי אמרי *הלכה כאבא שאול בזו ובזו *דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל שלשים יום מגלח יליף פרע פרע מנזיר כתיב הכא °ראשיכם אל תפרעו וכתיב התם °גדל פרע שער ראשו מה להלן שלשים אף כאן שלשים והתם מגלח *אמר רב מתנה °סתם נזירות שלשים יום מאי *טעמא אמר קרא °קדוש יהיה יהיה בגימטריא תלתין הוו אמר רב הונא בריה דרב יהושע הכל מודין *בשחל שלישי שלו להיות ערב הרגל שאסור ברחיצה עד הערב דרב יהושע אשכחתינהו לרב פפי ולרב פפא דיתבי וקאמרי הלכה כרב הונא בריה דרב יהושע איכא דאמרי אמר רב נחמיה בריה דרב יוסף אשכחתינהו לרב פפי ולרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע דיתבי וקאמרי הכל מודים שאם חל שלישי שלו להיות ערב הרגל שאסור ברחיצה עד הערב *בעא מיניה אביי (*מרבא) קברו ברגל רגל עולה לו למנין שלשים או אין רגל עולה לו למנין שלשים °למנין שבעה לא קמיבעיא לי דלא נהגא מצות שבעה ברגל כי קא מיבעיא לי למנין שלשים דקא נהגא מצות שלשים ברגל מאי א״ל אינו עולה איתיביה *הקובר את מתו שני ימים קודם הרגל טונה חמשה ימים אחר הרגל ומלאכתו נעשית ע״י אחרים ועבדיו ושפחותיו עושים בצינעא בתוך ביתו ואין רבים מתעסקין עמו שבבר

מדרבנן °בשבת ומשמע דבריהם דלא נהגא מצות אבלות דהא פת״ו נת״ר דשאת כי תיבעי לך שלשים דהא קיים בה מצות גילוח שהוא מצות שלשים א״ל אין עולה לו אפילו למנין שלשים. ושקלין ומרינן דברים משמים הן. ומסקנא דשמעתא הלכתא לחשבה הקובר אפילו שעה אחת קודם לרגל בטלה הימנו גזרת אבלות. אבל הנקבר ברגל לא הוילא עליה אבלות אלא אחר הרגל ונקום שבעת ימי אבלות מ״ש האחרון שהוא ר״ש שני ואע״ג דלא נהגא ביה אבל עולה למנין שבעה ועצרת ור״ה ויוה״כ מפסיקין אבלות כרבנן כרפסיק רבינא.

והלכתא

ח) נראה דנ״ל ואם לא גילח ערב הרגל אסור הרגל לגלח וכו׳. ב) תוי׳ נ״ל ומקלת יום כבניין וכו׳. ג) נראה מזה שהיה לו גירסא אחרת בסוגיין ולפי גרסא זו משמע דהלכה ערב בשם דיעות לא בטלו ומפ״ר בתמכין בפוסקים דהלכה כתנ״ם בטלו ע״ש. ד) והניין לתמרינן בגמרא דמודים חכמים לאבא״ש שלו וכו׳ שאסור. נראה דלא כתנו דבר דבר בשם רבו ממחני׳ מלי למיפשט דאינו עולה למנין שבעה דקתני מפסיקין ואין עולין ולכל הפחות אינו לענין שבעה ומיהו יש לומר דטהן מעט מנין לו פעמים דמתניתין אינו אינו עולה למנין שבעה אינמא לענין שלשים: **ומלאכתו** נעשית ע״י אחרים. אפילו בביתו *אע״ג דאמר לעיל בפ״ב (דף יא:) היתה מלאכתו ביד אחרים בתוך ביתו אסור לעשות בבתיסס מותר ו״ל דהכא מיירי בדבר האבד

עולה לו הרגל למנין שלשים או לא. ודאי למנין שבעה אינו עולה דהא לא נהג ביה מצות אבלות דהא פת״ו נת״ר דשאת כי תיבעי לך שלשים דהא קיים בה מצות גילוח שהוא מצות שלשים א״ל אין עולה לו אפילו למנין שלשים. ושקלין ומרינן דברים משמים הן. ומסקנא דשמעתא הלכתא לחשבה הקובר אפילו שעה אחת קודם לרגל בטלה הימנו גזרת אבלות. אבל הנקבר ברגל לא הוילא עליה אבלות אלא אחר הרגל ונקום שבעת ימי אבלות מ״ש האחרון שהוא ר״ש שני ואע״ג דלא נהג ביה אבל עולה למנין שבעה ועצרת ור״ה ויוה״כ מפסיקין אבלות כרבנן כרפסיק רבינא.

והלכתא

ח) נראה דנ״ל ואם לא גילח ערב הרגל אסור הרגל לגלח וכו׳. ב) תוי׳ נ״ל ומקלת יום כבניין וכו׳. ג) נראה מזה שהיה לו גירסא אחרת בסוגיין ולפי גרסא זו משמע דהלכה ערב בשם דיעות לא בטלו ומפ״ר בתמכין בפוסקים דהלכה כתנ״ם בטלו ע״ש. ד) והניין לתמרינן בגמרא דמודים חכמים לאבא״ש שלו וכו׳ שאסור. נראה דלא כתנו דבר דבר בשם רבו ממחני׳ מלי למיפשט דאינו עולה למנין שבעה דקתני מפסיקין ואין עולין ולכל הפחות אינו לענין שבעה ומיהו יש לומר דטהן מעט מנין לו פעמים דמתניתין אינו אינו עולה למנין שבעה אינמא לענין שלשים: **ומלאכתו** נעשית ע״י אחרים. אפילו בביתו *אע״ג דאמר לעיל בפ״ב (דף יא:) היתה מלאכתו ביד אחרים בתוך ביתו אסור לעשות בבתיסס מותר ו״ל דהכא מיירי בדבר האבד

גבי לענין שבעה לא קמיבעיא לי דלא נהגא מצות שבעה ברגל. עי׳ לקמן דף כב ע״ב פוס׳ ד״ס ים מעניות שבעה: תוס׳ ד״ס אסור בגימלה וכו׳ ובביעי לאבא שאול. נ״ל ובמיני: באי״ד וכרי״ש פירש וכו׳. עי׳ לקמן דף כב ע״ת תוס׳ ד״ס ולאמר לאתוקה: ד״ה ומלאכתו וכו׳ אע״ג דאמר לעיל. תמוה לי הא הכא מקרי רק אחר שבלתו ז׳ ימים מתמילה בגלות ואע״ג:

גם בנפש סבר יד דוד ורמיתי שבוטמי לשעתו כנס נאמרי: ב) בר״ה לתיא סרב פרש ממיר וכו׳ ובתוספות סרב לא פירש כן. נ״ל וכן מנרין דברי בתוס׳ בדיבור הקודם בשם פירושלמי לאסור לגלח בע״ב שבות כ״ש לאבלות ולגלח כשר״ת האחרונים נ״ל שנאמרו לשם בתמרת דלא אינו עליה אלמותה דירון ופירון מ״ש כרם שלמה פי׳ כת ובד״ש ביר״ד פי׳ שיין לוח ד:

גליון הש״ס

א) תוס׳ ד״ס והתניא כו׳ ובמתא משום דבריתא מזכיר לשון בטלו ולקמן נדרים ימים לא בטלו כו׳. כוונתם דמשמ״ס לא קאמר ב״ס בתנאי דיתא ליה לעיבר בלשון ובהגיה משום דמייתי סייעתא לר״ס ולאפוקי מר״ס דהא ר״ס פי׳ לשון בטלו דמבטי דמשמע בכולו ומ״ק דבריתא אמי מקם לשון בטלו ומ״ס קאמר דלא בטלו ימים וזה דלא כר״ס אלא כר״ס. ולזה מתכון בס״ד בד״ס והתניא סייעתא בכולו״ד ודו״ס. ובכ״ת מקום שמוגל (פי׳ מא) סבון דבריו בתוס׳ על דרך רמוז ולפיכך בתנאי פס בגלו״ד. אחרי שנים רבות שמתבטי

הגהות מהר״ב רגשבורג

א) תוס׳ ד״ס והתניא כו׳ ובמתא משום דבריתא מזכיר לשון בטלו ולקמן נדרים ימים לא בטלו כו׳. כוונתם דמשמ״ס לא קאמר ב״ס בתנאי דיתא ליה לעיבר בלשון ובהגיה משום דמייתי סייעתא לר״ס ולאפוקי מר״ס דהא ר״ס פי׳ לשון בטלו דמבטי דמשמע בכולו ומ״ק דבריתא אמי מקם לשון בטלו ומ״ס קאמר דלא בטלו ימים וזה דלא כר״ס אלא כר״ס. ולזה מתכון בס״ד בד״ס והתניא סייעתא בכולו״ד ודו״ס. ובכ״ת מקום שמוגל (פי׳ מא) סבון דבריו בתוס׳ על דרך רמוז ולפיכך בתנאי פס בגלו״ד. אחרי שנים רבות שמתבטי

ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קטן כ

שבבר נתעסקו בו ברגל • תנמומין וברכה בשורה והריי"ע דפירש לענין הברלה מולק על מחזור מיוחר"י פפירש בשם רש"י שהיה אומר *שלין עושים הברלה ברגל אחיל ולינלה מבילות ולאחר הרגל נמי לא יעבוה אחיל ובעלה מעורה לאשונה פי' דמסקינא ליה לרש"י לי הברלה במועד אי לאחר המועד דשמא הברלה אינו עסקי רבים אחיל ויחיד יכול לעשות ועל הברלה פירש לקמן כל יום דאשון אמור לאכול מעלו אפי' אוכל אחי פעמים ביום הלא לא קאמר גמרא מעורה דאשונה אלא יום ראשון :

שלשה ימים מחרוניים אין רבים מתעסקין בו • פירש בתוספות דהוא הדין דמלאכתו נעשית ע"י אחרים : **אמר** רבי יוחנן אפילו יום אחד אפי' שעה אחת • קשיא לי דהא אינה ליה לר' יוחנן הלכה כסתם משנה :

מה חג שבעה • ובירושלמי דייק אינה שמונה לשמונה דחג ומשני שמיני רגל בפני עצמו הוא ומוישב לאכיו אכל שבעת ימים (בראשית ג) לא מצי לאתויי דסתם קודש קטורה היה ובירושלמי מצני לאין למידין מקודש מתן תורה וסתם

כל מקום שאתה מולא יחיד מקיל ורבים מחמירין • והוא הדין יחיד מחמיר ורבים מקילין הלכה כרבים ומקום דהכא איירי ביחיד מקיל נקיט הכי וכל מקום לאו דוקא דבהרבה מקומות פוסק כדברי היחיד ויכולא דאחמר אחמר ועוד דבעירוב אומר הלכה כדברי המקיל אפי' לגבי רבים מיהו הסם הייגו ריב"ל ולא רבי יוחנן פר' מי שהעלוהו (עירובין מו.):

יחידאה היא • דלעיל נקיט והכי"ל :

איבו קיים • עדיין לא הבינותיך על מייבו כך פי' בקונטרס וקשה שהיה לר' חייא לומר אמר קיימת ולא אימא דאמעמע אמו של ר' חייא ועוד דרב היה לו להביב אבא ולא היה לו לקרות אביו בשם אביבו וגרלה שר"ח גורס א"ל אבא קיים א"ל אבא קיים אימא קיימת א"ל אימא קיימת פירש ר' חייא היה שואל על אביו ואמו ורב היה משיב לו על אביו ואם שלו ואין לנו להקשות מה לנו לומר דרב בר אמוה דרבי חייא וכר אחתיה בשלמא לפירוש לאשון הביאו לומר מה היה חושש ר' חייא על אביו ועל אמו של רב כי לפירוש זה נמי י"ל דהולרך יפה שלא אחמר מה היה לו לרב להביב על אביו ואמו שלו כמו כן היה לו להביב שאר בני אדם קיימין אבל האמת קמ"ל שהיה משיב לו לפי שהיה אחין של ר' חייא ונוח לו להשמיעו חדשות טובות דלא לימא לא ובשר לקרובים כדאמרינן ברים פסחים (דף ג: ושם) לא ובשר לטוסים ולחמורים וי"ל אמר ליה אבא קיים אמר ליה אימא קיימת א"ל אימא קיימת אמר ליה אבא קיים וכפר"מ ובטעין שפירש ר"ח לגירסת

שבבר נתעסקו בו ברגל כללו של דבר כל שהוא משום אבל רגל מפסיקו וכל שהוא משום עסקי רבים אין רגל מפסיקו קברו שלשה ימים בסוף הרגל מונה שבעה אחר הרגל ארבעה ימים הראשונים רבים מתעסקין בו שלשה ימים האחרונים אין רבים מתעסקין בו שבבר נתעסקו ברגל ורגל עולה לו מאי לאו אסיפא לא ארישא איתיביה רגל עולה לו למנין שלשים כיצד קברו בתחילת הרגל מונה שבעה אחר הרגל *ומלאכתו נעשית על ידי אחרים ועבדיו ושפחותיו עושין בצנעא בתוך ביתו ואין רבים מתעסקין בו שבבר נתעסקו בו ברגל ורגל עולה לו תיובתא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן *אפילו קברו ברגל וכן *אורי ליה ר' אלעזר לרבי פדת בריה אפילו קברו ברגל *ת"ר *קיים כפיית המטה שלשה ימים קודם הרגל אינו צריך לכפותה אחר הרגל דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים אפי' יום אחד ואפי' שעה אחת *א"ר אלעזר בר' שמעון *הן הן דברי ב"ש הן הן דברי בית הלל שבית שמאי אומרים שלשה ימים וב"ה אומרים אפי' יום אחד אמר רב הונא אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר (ה) (*ליה) ר' יוחנן לר' חייא בר אבא ולרב הונא אפי' יום אחד אפי' שעה אחת רבא אמר *הלכה כתנא דידן דאמר שלשה רבינא איקלע לסורא דפרת א"ל רב חביבא לרבינא הלכתא מאי אמר ליה אפי' יום אחד *ואפילו שעה אחת יתיב רבי חייא בר אבא ורבי אמי ור' יצחק נפחא אקילעא דרבי יצחק בן אלעזר נפק מילתא מביניהו *מנין לאבילות שבעה דכתיב *והפכתי חגיכם לאבל מה חג שבעה אף אבילות שבעה ואימא עצרת דחד יומא ההוא מיבעי ליה לכדריש לקיש דאמר ר"ל משום ר' יהודה נשיאה מנין לשמועה רחוקה שאינה נוהגת אלא יום אחד דכתיב והפכתי חגיכם לאבל ואשכחן עצרת דאיקרי חד יומא חג *ת"ר שמועה קרובה נוהגת ושלשים שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד *איזו היא קרובה ואיזו היא רחוקה קרובה בתוך שלשים רחוקה לאחר שלשים דברי ר"ע וחכמים אומרים אחת שמועה קרובה ואחת שמועה רחוקה נוהגת אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן *כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין הלכה כרבים חוץ מן שאע"פ שרבי עקיבא מקיל וחכמים מחמירין *הלכה כרבי עקיבא *דאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל רב חנינא אתיא ליה שמועה דאבוה מבי חוואי אתא לקמיה דרב חסדא אמר ליה שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד רב נתן בר אמי אתא ליה שמועה דאימיה מבי חוואי אתא לקמיה דרבא אמר ליה הרי אמרו שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד בלבד איתיביה במה דברים אמורים בחמשה מתי מצוה אבל על אביו ועל אמו שבעה ושלשים אמר ליה יחידאה היא ולא סבירא לן כוותיה דתניא* מעשה ומת אביו של רבי צדוק בגינזק והודיעוהו לאחר שלש שנים ובא ושאל את אלישע בן אבויה וזקנים שעמו ואמרו נהוג שבעה ושלשים וכשמת בנו של רבי אחייה בגולה ישב עליו שבעה ושלשים אני והא *רב בר אחוה דרבי חייא דהוא בר אחתיה דר' חייא כי סליק להתם אמר ליה אבא קיים אמר

ר"ח (ב) ורבי חייא היה שואל על אביו ואמו שלו והוא משיב על אביו ואמו של עצמו ומה שלא היה משיב לו כמו גירסת ר"ח שאם היה משיב לו אבא קיים כשהיה שואל על אביו שלו משום דהוה משמע שהיה משיב לו על אביו של רבי חייא שהיה רגיל לקרות אבי אביו אבא : עולה

הגהות הב"ח (א) גמ' אמרי לה אמר ליה אמר ליה ר' יוחנן לר' חייא בר אבא וכ' חייא בר אבא לרב הונא אפילו יום אחד : (ב) תוס' ד"ה אביו כו' לגירסת ר"ח דר' חייא היה שואל כו' כשהיה שואל על אביו שלו זה משמע כו' כלל ותיבת משום נמחק :

גליון הש"ס

גמ' אמרי ליה רבי אלעזר לרבי פדת בריה • עיין רש"ל ד"ה ת ע"ת תוס' ד"ה ואמר ר' פדת : שם כן הן כעין זה כתובות דף ס ע"ב : תוס' ד"ה שכבר כו' שלין עושין הברלה בגינגי מי לקמן דף כד ע"ב תוס' ד"ה אלא : פסיקין ופוד דפליגי מי חכמים עלה ולרש"י מיובב עשיה בתוס' בד"ה אמר ר' יוחנן ובתוספות לעיפסה מקשים דסרבא לעיל נמשנה כסם מפרשים דשלשה ימים זוקא ולא מה כתובתי לגמל יד דוד וכ"ל בעל שמעתים לדוד :

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה חגא דידן הייגו חגא דבריתא • ר"ב חגא דמתני' מי קאמר שלשה ימים קודם הרגל וגע"ש ולגע"ל דבש"י אינו שפיר לשיטתו שפי' בתחילתו דלתמנה לא דוקא שלשה ימים לא אמרו אפס לתת לסיגו מדקתני מנשה דבגלים מפסיקין מבל"ל כבא בבריתא שלשה ימים זוקא דבא לא קאמי

עין משפט נר מצוה

קז א טוש"ע י"ד סימן שנט ס"כ (ופו"ש סי' תקמה סעיף ון):
קח ב מיי' פ"ו מהלי' אבל הל' ח טוש"ע י"ד שם:
קט ג מיי' שם הלכה ג
קמג עשין דרכון ב ולעתין עה טוש"ע שם סעיף ל (ופו"ש סי' תקמה סעיף ון):
גי [עוד י"ד סי' שעה]:
קי ד ה מיי' שם ס"ון הל"ל קמג שם טוש"ע י"ד סי' מב סעי' ל:

רבינו חננאל

והלכתא אפילו יום אחד או שעה אחת נמצאת אומר מי שמת ע מת בתוך הרגל נקים שבעה מיו"ם שני של יו"ם האחרון ואף על פי שיו"ם שני אין נוהג בו אבילות ונקים לי' מחהוא יומא דמית ביה ומאן דשכיב ליה שבבא ביו"ם שני של יו"ם האחרון או ביו"ם שני דעצרת *) נוהג אבל בו ביום דהוא יום קבורת הוא מראורייתא דכתיב ואבלתי המאת היום וכתיב נמי ואחריתה כיום מר והוא יום השיחה הלכך יום מיתה מראורייתא ויו"ם שני מדרבנן אתי דאורייתא ומכבל דרבנן ונהגי ביה אבלות כמאר יומי • מעין לאבלות שהיא שבעה שנאמר והפכתי חגיכם לאבל • מה חג שבעה אף אבלות שבעה • וסניין לשמועה רחוקה שאינה נוהגת אלא יום אחד כבר הקיש הכתוב האבל לחג וכמצאנו עצרת הוא חג והוא יום אחד : ת"ר שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלשים שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד איזו היא קרובה ואיזו היא רחוקה קרובה בתוך שלשים לקבורתו רחוקה לאחר שלשים דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים אחת זו ואחת זו נוהגת שבעה ושלשים • אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין הלכה כרבים חוץ מן שאע"פ שרבי עקיבא מקיל וחכמים מחמירין הלכה כר' עקיבא דאמר שמואל הלכה כדברי המקיל באבל • והא דתניא בר"א כי שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד בו' מתי מצוה עה בחמשה שמצוה להתאבל עליהן: והן כנו ובתו ואחיו ואחותו ואשתו • אבל על אביו ועל אמו אפי' שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלשים לית הלכתא כותיה דהא יחידאה היא בלומר אלישע בן אבויה ה' זקנים שהיו עמו והיה בשמועה רחוקה לנוהג שבעה ושלשים יחידים הן ולא סבירא לן כוותייהו דהא רב חסדא ורבה הוה יתיב על אביו ועל אמו בשמועה רחוקה שלא לנהוג אלא יום

*) כל דברי רבינו אלו הובא במ"ו בס"ב סימן תקמ"ג ס"ב בשם הגאונים ובכ"מ בס"ב ובכ"מ בס"ב ובכ"מ בס"ב ובכ"מ בס"ב

כד: ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קטן

אבא שאול אומר אף בשלשים אחד ושתי נשים ואין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים בן שלשים יוצא בדלוסקמא רבי יהודה אומר *לא דלוסקמא הניטלת בכתף אלא הניטלת באגפיים ועומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים *בן י"ב חדש יוצא במטה ר"ע אומר הוא בן שנה ואבריו כבן שתים הוא בן שתים ואבריו כבן שנה יוצא במטה ר' שמעון בן אלעזר אומר *היוצא במטה רבים מצהיבין עליו אינו יוצא במטה אין רבים מצהיבין עליו ר"א בן עזריה אומר *ניכר לרבים רבים מתעסקים עמו אינו ניכר לרבים אין רבים מתעסקים עמו ומה הן בהספד רבי מאיר בשם רבי ישמעאל אומר עניים בני שלש עשירים בני חמש רבי יהודה אומר משמו *עניים בני חמש עשירים בני שש ובני זקנים כבני עניים אמר רב גידל בר מנשיא אמר רב הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי ישמעאל דרש ר' עגני בר ששון אפיתחא דבי נשיאה *יום אחד לפני עצרת ועצרת הרי כאן ארבעה עשר שמע רבי אמי ואיקפד אמר אמו דידיה היא דרבי אלעזר א"ר אושעיא היא דרש רבי יצחק נפחא אקילעא דריש גלותא יום אחד לפני עצרת ועצרת הרי כאן ארבעה עשר שמע רב ששת איקפד אמר אמו דידיה היא דר"א אמרר' אושעיא היא דא"ר אלעזר א"ר אושעיא *מנין *לעצרת שיש לה תשלומין כל שבעה שנאמר °בחג המצות ובחג השבועות(ה)מה חג המצות יש לה תשלומין כל שבעה אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שבעה ז*אדבריה רב פפא לרב אויא סבא ודרש "יום אחד לפני ראש השנה וראש השנה הרי כאן ארבעה עשר אמר רבינא הלכך "יום אחד לפני החג וחג ושמיני שלו הרי כאן עשרים ואחד יום רבינא איקלע לסורא דפרת א"ל *רב חביבא ממורא דפרת לרבינא אמר מר יום אחד לפני ראש השנה וראש השנה הרי כאן ארבעה עשר אמר ליה אנא מסתברא כרבן גמליאל הוא דאמינא ;מתני' 'אין קורעין 'ולא תולצין 'ואין מברין אלא קרוביו של מת "ואין מברין אלא על מטה וקופה :

גמ'

אבא שאול אומר אף באיש אחד ושתי נשים ואין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים בן שלשים יוצא בדלוסקמא רבי יהודה אומר *לא דלוסקמא הניטלת בכתף אלא הניטלת באגפיים ועומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים *בן י"ב חדש יוצא במטה ר"ע אומר הוא בן שנה ואבריו כבן שתים הוא בן שתים ואבריו כבן שנה יוצא במטה ר' שמעון בן אלעזר אומר *היוצא במטה רבים מצהיבין עליו אינו יוצא במטה אין רבים מצהיבין עליו ר"א בן עזריה אומר *ניכר לרבים רבים מתעסקים עמו אינו ניכר לרבים אין רבים מתעסקים עמו ומה הן בהספד רבי מאיר בשם רבי ישמעאל אומר עניים בני שלש עשירים בני חמש רבי יהודה אומר משמו *עניים בני חמש עשירים בני שש ובני זקנים כבני עניים אמר רב גידל בר מנשיא אמר רב הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי ישמעאל דרש ר' עגני בר ששון אפיתחא דבי נשיאה *יום אחד לפני עצרת ועצרת הרי כאן ארבעה עשר שמע רבי אמי ואיקפד אמר אמו דידיה היא דרבי אלעזר א"ר אושעיא היא דרש רבי יצחק נפחא אקילעא דריש גלותא יום אחד לפני עצרת ועצרת הרי כאן ארבעה עשר שמע רב ששת איקפד אמר אמו דידיה היא דר"א אמרר' אושעיא היא דא"ר אלעזר א"ר אושעיא *מנין *לעצרת שיש לה תשלומין כל שבעה שנאמר °בחג המצות ובחג השבועות(ה)מה חג המצות יש לה תשלומין כל שבעה אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שבעה ז*אדבריה רב פפא לרב אויא סבא ודרש "יום אחד לפני ראש השנה וראש השנה הרי כאן ארבעה עשר אמר רבינא הלכך "יום אחד לפני החג וחג ושמיני שלו הרי כאן עשרים ואחד יום רבינא איקלע לסורא דפרת א"ל *רב חביבא ממורא דפרת לרבינא אמר מר יום אחד לפני ראש השנה וראש השנה הרי כאן ארבעה עשר אמר ליה אנא מסתברא כרבן גמליאל הוא דאמינא ;מתני' 'אין קורעין 'ולא תולצין 'ואין מברין אלא קרוביו של מת "ואין מברין אלא על מטה וקופה :

גמ'

*דלוסקמא. פרוש: ואין עומדין עליו בשורה. אין לריך לעמוד עליו בשורה. כשמחבין מכיה הקברוה עוברין לפני האבל בשורה וכל אחד אומר לו מתנחם: ברכת אבלים. ברכה שאומר ברוכה כדאמר בכתובות (ד' ח): תנחומי אבלים. כל שבעה הולכין לנחמו בביתו: הזרה אור הניטלת בכתף. בחדס אחד. באגפיים. בשני בני חדס לדך אחד. לכתר: ואבריו כבן שתים. שהכריו בקטנים: מצהיבין. מרגשין ומצערין: ניכר לרבים. שהיו מכירין בכבר שהיא רגיל לצאת מן הבית: מה הן בהספד. כמה יהא גדול שמלוה להספידו: עניים בני שלש. לפי שהעני מצטער על בניו יותר מן העשיר לפי שאין לו שמחה אחרת: יום אחד לפני עצרת. היה אבל הרי כאן ארבעה עשר. דעצרת משוב כשבעה וחזו יום שלפני עצרת משוב ז' דסבר כי הלי מגת דלעיל (ד' כ) דאמר אמר אמר א

[דף כ ע"א] **גמ'** ת"ל קיים כפיית המטה שלשה ימים קודם הרגל אין צריך לכפות אחר הרגל דברי ר' אלעזר וחכ"א אפי' יום אחד ואפי' שעה אחת א"ר אלעזר הן הן דברי ב"ש [הן הן] דברי ב"ה שבית שמאי אומרים ג' ימים וב"ה אומרים יום אחד אלא מהכא דא"ל מדקתני קיים כפיית המטה ש"מ בעינן קיום אבילות קודם הרגל אמר מתו שלשה ימים קודם הרגל וקתני קיים כפיית המטה ש"מ בעינן קיום אבילות קודם הרגל אמר אמר לה קיים אבילות קודם הרגל שוגג לו מחיד אין רגל מפסיקו שלא יהא תוקעת בכור ומניה יליפין לכל אבל [ג] שלא מצא אבילות תוך ז' שיעורים אבילתו תוך שלשים תוך ן מן הקבורה אמר עבר ולא קבע בשעת מיתתו אמרן קבע לאחר ז' בעינן אמרו מי אמרן לו אלוק ומומן לו אלוק בתוך ז' קובע אחר ז' אינו קובע ודוקא בשאר מתי מצוה כדאמר לקמן (דף כב:) אורי ליה רבי יוחנן לר' חייא בר אבא אמרן לו אחד אמרן לו אחד ואמרן לו שעה אחת רבה אמר אלכתא כת"ק דידן דאמר הקובר מת ג' ימים קודם הרגל ומפקא ל"ל רב מבינא מפרת לרבינא אלכתא מאי [ה] ל"ל אמרן לו אחד ואמרן לו שעה אחת וכן אלכתא **אלא אמר** רב גזירה בעלו ימים לא בעלו אמרן לא בעלו ערב הרגל אסור הרגל אסור בגלח אחר הרגל ושמואל אמר ימים נמי בעלו ואלכתא דשמואל דקי"ל כאבא שאול דאמר אם אם מל שביעי אבל ערב הרגל מגלח בערב הרגל דקסבר מקצת היום כולו ויום שביעי שלה לכלן ולכלן שלה לגמרן שבעה ושלה לגמרן שמונה שאות מכלל שלשים" [דף יט ע"ב] ואם לא גלח ערב הרגל שהיא שביעי אבל מותר בגלח אחר הרגל כשמואל דקי"ל כאבא שאול דאמר אם אם מל שביעי אבל ערב הרגל מגלח בערב הרגל דקסבר מקצת היום כולו ויום שביעי שלה לכלן ולכלן שלה לגמרן שבעה ושלה לגמרן שמונה מבעלה נזירה שבעה כך מלות שבעה מבעלה נזירה ,שלשים [ח] ושדים חכמים לאבא שאול כשאל שמיני אבל בשבת ערב הרגל שמותר בגלח ע"ש ושדים חכמים לאבא שאול ביום שלשים שמקצת היום כולו. אמר רבא הלכתא כאבא שאול ביום שלשים שמקצת היום כולו ואין הלכה כשמואל ביום שביעי ומהדרי אמרי הלכה כשמואל בזה ובזה דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל וכן הלכתא ואי"ל הוא בריה דרב יהושע הכל מודים שאם אל [*שלשים] שלו ליום ערב הרגל שאסור בתחילה עד הערב" [ו] וא"ה אפי' יום שני מלו עצמן דאמרי' [ז] אין אבל אבילות אלא לגר הגל הגדה *אפי' ר"ש וחומן בגלח בשנן וכביע אפ"ן בשב עד בערב עד אחר אפלת מנחה דשמרו מנחתם מאלו [שלשים] אבילתו וכ"כ רבינו שמואל וזהו בגלחים כמנו לאיסור כאחר מנחה מנחה בשלמות שבת"ש אמר"ש אמר"ש אבא שאול כיהר מנחה אבילות אין נוהגת אחר ר"ש. אמר מלא יום מ' לו מ' בערב הרגל ערך לאחרון עד כמון לגילה שלו ביכר שבעל הרגל מותר כך כתב רבינו אפי' :

הגהה

אמר ר"ל קיים כפיית המטה שלשה ימים קודם הרגל אין צריך לכפות אחר הרגל דברי ר' אלעזר וחכ"א אפי' יום אחד ואפי' שעה אחת א"ר אלעזר הן הן דברי ב"ש [הן הן] דברי ב"ה שבית שמאי אומרים ג' ימים וב"ה אומרים יום אחד אלא מהכא דא"ל מדקתני קיים כפיית המטה ש"מ בעינן קיום אבילות קודם הרגל אמר אמר לה קיים אבילות קודם הרגל שוגג לו מחיד אין רגל מפסיקו שלא יהא תוקעת בכור ומניה יליפין לכל אבל [ג] שלא מצא אבילות תוך ז' שיעורים אבילתו תוך שלשים תוך ן מן הקבורה אמר אמר לה קיים אבילות קודם הרגל ומפקא ל"ל רב מבינא מפרת לרבינא אלכתא מאי [ה] ל"ל אמרן לו אחד ואמרן לו שעה אחת וכן אלכתא **אלא אמר** רב גזירה בעלו ימים לא בעלו אמרן לא בעלו ערב הרגל אסור הרגל אסור בגלח אחר הרגל ושמואל אמר ימים נמי בעלו ואלכתא דשמואל דקי"ל כאבא שאול דאמר אם אם מל שביעי אבל ערב הרגל מגלח בערב הרגל דקסבר מקצת היום כולו ויום שביעי שלה לכלן ולכלן שלה לגמרן שבעה ושלה לגמרן שמונה שאות מכלל שלשים" [דף יט ע"ב] ואם לא גלח ערב הרגל שהיא שביעי אבל מותר

ביומיה דוקא ולא בשני רבים אלא דא"כ קשה דהל"ל גם בנעילת הסנדל שיהא בלעיעה ת"ש מעמיפה הרגלם ומה יש לומר דכיון דלא אשכחן במדרש מקום דחלץ מנעליו בלעיעה ליה לן למימר שיחלון מנעליו אפילו בלעיעה ויותר נלמה לומר דלף בשני רבים קאמר שיעמוד רגלו וקרי ליה דברים שבלעיעה מקום דיש לו מנעלים ברגליו וכמו שאמרו עובדא מנעליו מנעליו ויוכיחין עליו וכדברי יוחנן ועי"ל שעמדו מקום דבסק כבר דאמר לף פריעת הרגלם רגות וא"כ חייב לנהוג בה כמו בחול כיון שאינו מגלה בהגילות ואע"ג דמשמע בגמרא דמעמא דבר מקום ליה דשמואל דאמר כל פעיפה שאינה בעיפה ישמעאלים אינה עמיפה ורבינו פסק בפ"ה דשמואל דמקרי עמיפה ישמעאלים ודעתא דאמר פריעת הרגלם רגות מקום דקא סבר דאיכא דאיכא דאמרי דמכסו פומייהו אלא הגילות אבל קשה דאמאי כתב לדבר מנעלין הא אמרינן דנעילת הסנדל רגות וא"כ חייב הוא לחלון ואפשר דמקום דבאמי זמנא אין רגילות לילך יתף פסק כן וגם הרא"ש כתב כן דהאידנא שאין רגילות לילך יתף הוי נעילת הסנדל מותר:

וש"ש דנותן שלום לכל אדם. דעתו מקום דהוי מדברים שבפרהסיא ולא הוכר בגמרא מקום דמילתא דשגיעא סוף: וש"ש ופס יש לו בגד מחליף ולא ילבש בגד קרוע בשבת אפילו על אביו ועל אמו ואם אין לו להחליף מחזיר את הקרע לאחריו. בריתא שם:

ב מאימתי זוקפין לאת המטות בע"ש וכו' עד מחזר וכופה אותן במוצאי שבת. פרק מי מגלמין (דף כ"ו):

ג הרגלים וכן ר"ה ויום הכפורים אין דבר מדברי אבילות מותר בהם: כתב הרמב"ן שיש כח מן החכמים כדברי רבינו ועמעמ מקום דהא דקאמר ברים כמוכות (דף ד') מיקלא לטוריא דסבר ת"ל רב מכיבא מסורא דפרת לרבינא. אמר מר יום אחד לאבי ר"ה ור"ה הרי כאן י"ד ת"ל אחת מהמבר כר"ג הוא דאמינא. מכל הני מתמא דהלכתא כר"ג כהאר הגיג הרמב"ד ז"ל וכן פסק רבינו עצמו בפירוש המשנה ומו דקי"ל הלכה

את המטה. ונותן שלום לכל אדם. ואם יש לו בגד מחליף. ולא ילבש בגד קרוע בשבת. אפילו על אביו ועל אמו. ואם אין לו להחליף מחזיר [ג] את הקרע לאחריו: ב מאימתי זוקפין את המטות בערב שבת מן המנחה ולמעלה. ואעפ"כ לא ישב עליה עד שתחשך. ואע"פ שלא נשתייר לו אלא יום אחד חוזר וכופה אותן במוצאי שבת: ג "הרגלים וכן ראש השנה ויום הכפורים אין דבר מדברי אבלות נוהג בהן. וכל הקובר את מתו אפילו [ד] שעה אחת קודם הרגל או קודם ראש השנה ויום

א עוי"ד פי' שפד פמ"ג לאוין פי' שסה:

ר"פ לרב אויא סבא ודרים יום אחד לפני ר"ה ור"ה הרי כאן הרבעה עבר ונרסינן רבינא מיקלא לטוריא דסבר ת"ל רב מכיבא מסורא דפרת לרבינא. אמר מר יום אחד לאבי ר"ה ור"ה הרי כאן י"ד ת"ל אחת מהמבר כר"ג הוא דאמינא. מכל הני מתמא דהלכתא כר"ג כהאר הגיג הרמב"ד ז"ל וכן פסק רבינו עצמו בפירוש המשנה ומו דקי"ל הלכה

ומשיר אמר שמואל. וי"ל שבאותו זמן היו מוהגין כולן בעמיפת הרגלם והאבל היה עושה מקלת הסודר על פיו ואותו שעי מועט הוי כדברים שבלעיעה ולפי הבריתא הנעוה באבל רבתי לא קשיא מידי דתניא נתנם הגולל מכסה רגלו לעשות בשורה מגלה אם רגלו ילאו מון לשורה מכסה אם רגלם ונכנס לביתו באו אהדיס לנהמו הרי זה מגלה אם רגלו ושוטרן מעתע בכדאיא דעמיפת הרגלם הוי דבר שבלעיעה שהרי אינו מוהג בה בפני אחרים אלא בחוץ ביתו ואפשר שאל זו כתב רבינו לפסוק כרב אלא שלא נהגו העולם כן כאשר כתבתי לעיל:

ב מאימתי זוקפין את המטות וכו'. שם ברייתא בלשון רבינו אמר רבה בר רב הונא אמר"כ אינו יושב עליה עד שתחשך:

ג הרגלים וכן ר"ה ויו"כ אין דבר וכו'. שם ברייתא ר"ג אומר ר"ה ויום הכפורים כרגלים ואמ"ש לא בדברי זה ולא בדברי זה אלא עונה כרגלים ר"ה ויו"כ בשבת ואמרינן עליה אמר רב גידל בר מנשיא אמר שמואל הלכה כר"ג ונרסינן הו מדבריה ר"פ לרב אויא סבא ודרים יום אחד לפני ר"ה ור"ה הרי כאן הרבעה עבר ונרסינן רבינא מיקלא לטוריא דסבר ת"ל רב מכיבא מסורא דפרת לרבינא. אמר מר יום אחד לאבי ר"ה ור"ה הרי כאן י"ד ת"ל אחת מהמבר כר"ג הוא דאמינא. מכל הני מתמא דהלכתא כר"ג כהאר הגיג הרמב"ד ז"ל וכן פסק רבינו עצמו בפירוש המשנה ומו דקי"ל הלכה

מכבל גזירת שבעה. ומ"ש שר"ה ויו"כ דינם כרגל. שם אלונתא דמגלי ומיסמאקא הלכתא כר"ג דאמר דאם השנה ויו"כ כרגלים ומחכמים דאמרי עצרת כרגלים ומ"ש

לחם משנה

ותירון זה ג"כ נכון בעיני ככל הכתירוצים שמירן הרב בכ"מ אבל מ"מ קשה לי מאי דסקשה הרב המכר דבנעילת הסנדל הא אמרינן דהוי רשות וא"כ חייב לנהוג ומה שמירן הרב בעל כסף משנה דרבינו מייירי בזמן הזה דאין רגילות לילך יתף אע"ג דמדברי רבינו ירושלמי נתיב כ"ח הלק ג' נראה כדבריו שכתב ובעכשיו שאין רגילות לילך בלא מנעלים הוי נעילת הסנדל מותר וחייב לנטול מנעליו בשבת ומן כתב הרמב"ם ז"ל מתמא דבעמנו על הרמב"ם ז"ל הוא מקום דבזמן הזה אין רגילות לילך יתף מ"מ לא משמע דדברי רבינו בשתם הם דברי הגמ' ואפי' אמר כפירוש שפירשתי דלית ליה לרבינו נעילת סנדל רשות כשמואל אלא כרבי יוחנן דפליג עליה מ"מ קשה דהא נעילת סנדל מודה דהוי רשות מדקאמר לא אמו אלא שאין מנעלים ברגליו וכו' כדמיבאר ומאלתי להר"ן ז"ל בפירוש ההלכות שכתב שם וז"ל וכרמב"ם ז"ל כתב שנעילת הסנדל בשבת מותר ולפי דבריו הא דאמר ר' יוחנן לא אמו בו' לדבריו דשמואל דקאמר בגמ' נעילת הסנדל רשות הוא דקאמר אבל ר' יוחנן שבירא ליה דנעילת הסנדל מדברים של פרהסיא הוא וחייב לנעלם ע"כ משמע דהרגים בקושיא שהרגשתי לעצלה ותירן דר' יוחנן לדבריו דשמואל קאמר ומ"מ קשה מי הבריחו לרבינו לדחוק עצמו בכך ולומר דבדבריו קאמר ולא פירש הדברים כפשטן דר' יוחנן הכי שבירא ליה וע"ע. ומדברי הרמב"ן ז"ל נראה שתפש לו בפירוש הני שהתבתי בפי מ"ש דברי העור בסימן מ' שכתב דבשמים המעם ורחילה הם דברים שבלעגה ממש כפיית המעה וחזרת קרע הוי דברים שבפרהסיא ממש ככסוי הרגלם חוכה שלא לנהוג אבלות בתוך ביתו אם כמו אמרים להרגלות לו פניה פריעת הרגלם רגות ע"כ. ונעמוד לפשר כר' יוחנן דדברים שבלעגה נוהג ולא כרב שמואל דאמרי רגות ובפריעת הרגלם פסק דמוכח דשמואל דלפי נירסת הרי"ף ז"ל דברים אמר ר' יוחנן לא אמו שפריעת הרגלם חוכה ע"כ ר' יוחנן דשמואל הוא דאם לא היינו גורסים אלא לא אמו לכך היה הפשר לומר דר' יוחנן הוי כרב ומאי דקאמר לא אמו קאי אאמריני אחזרת הקרע וזקיפת המעה ואמר דבשים לו מנעלים ברגליו הוו רשות אבל פריעת הרגלם אפי' אין לו מנעלים ברגליו הוי רשות כרב אבל לפי נירסתו של הרי"ף ז"ל ע"כ אחי דשמואל וכן כתב שם הר"ן ז"ל ובך עשיתה שמואל בעי לה וכו' ולפי נירסת הרי"ף ז"ל נראה דר' יוחנן דשמואל סבירא ליה וכוונתו כמו שכתבתי ולכך רצוי לפרש דשמואל דפריעת הרגלם חוכה ובדי אלא יקשה הרוח דאבדי דאשכחיה לרב יוסף מוקי לה הרמב"ן ז"ל דהתם מיירי בתוך ביתו דוקא ולכך היה נוהג ולמד משם בק"ו דנעילת הסנדל בתוך ביתו נוהג ודאמת פריעת הרגלם דבשאינו בתוך ביתו הוי חוכה ואינו יכול לנהוג ובתוך ביתו נוהג דהוי דברים שבלעגה כ"ש נעילת הסנדל

מנדל עוז

ובל הקובר את מתו כו' עד אלפה ועשרים יום: כתב הראב"ד ז"ל יש כאן שנוי וכו':

הגהות מיימוניות

בשלשה או בעשרה לאו דברים שבצנעא הוא ואסור לנהוג אבלות בשבת אלא מדברים של ציבור מס"ה ע"כ: [ג] השיב ר"י בתשובה אחת כי החזרת קרע אינה חובת בשבת אם יש לו מגעלים ברגליו כי מנעליו מוכיחות עליו דא"ר יוחנן גבי קרע ראשו ס"ה ע"כ: [ד] אפילו מסרוהו רק לעבו"ר לקוברו שהיו יראים פן לא יפיקו לקוברו קודם הרגל או ששגרוהו לעיר אחרת ונתכסה מעיני המתאבלים שעה אחת לפי הרגל בטלה הימנו גזירת שבעה וגרסינן שם ת"ר קיים המטה קודם הרגל שלשה ימים אין צריך לבאותו אחר הרגל דברי ר"א וחכמים אומרים יום אחד מכאן דקדק ר"מ מדקתני קיים ולא קתני במתני' הקובר אלמא בעיא קיום אבלות קודם הרגל ואם עבר ולא קיים

בין

מעטיפה שלו וחזרת קרע לאחוריו וזקיפת המטה חובה עליו *. נעילת הסנדל ותשמיש המטה והרחצת ידים ורגלים בחמין רשות. ורב אמר אף פריעת הראש רשות. ואקשינן: ולשמואל מאי שנא נעילת הסנדל דרשות דלאו כולי עלמא עבידי דסיימי מסאני, ולא מינכר עליה אבלות, פריעת הראש נמי לאו כולי עלמא עבידי דמגלו רישייהו. ומתרצינן: שמואל לטעמיה דאמר כל עטיפה שאינה כעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה *. א"ר יעקב אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שאין מנעלים ברגליו, אבל יש לו מנעלים ברגליו מנעליו מוכיחין עליו. פירש רבנו הגדול * ז"ל ואפילו פריעת הראש רשות. ונראה שהוא סובר דחזרת קרע לעולם חובה וכן זקיפת המטה. אמר רבא אבל מטייל באונקלי בתוך ביתו. פירש רבינו חננאל: אונקלי כעין מצנפת שמכסה בו הראש, והביא לו חבר * בסוף מסכת מנחות הלבישו באונקלי וחגרו בצלצול. ורבינו שלמה מפרש באונקלי בגד קרוע שלו. וכן נראה שהוא מלבוש, כדאמרינן בכל כתבי הקדש [33]: מקטורן אונקלי ופונדא, וכן בפרק אלו הן הנשרפין: שלף שננא * והניחה באונקלי שלו, ובסוף מגלה אמר לענין תפילין: נתנה * על בית יד אונקלי שלו, אלמא מלבוש הוא שיש לו בית יד, והוא בגד התחתון, וכשנותן עליו תפלין שבזרוע יש חציצה בינו לבין בשרו, והדברים מטין כדברי רבינו שלמה שהאונקלי קרוע הוא ומהלך בו בצינעא וקרעו לפניו, וכשבאין אחרים להראות לו פנים לובש בגד שלם עליו שבגד תחתון הוא. אבל יכולני לפרש וכן נראה שהוא מלבוש שמחברין אותו בשפה של מעלה באונקלי של כסף, כעין שאמרו [34] אונקליאות של ברזל קבועין בהן, וכן תרגום והשפתים טפח אחד [35], ואונקלין [36] פשך חד, לפיכך אמרו מותר לטייל בבגד קרוע בתוך ביתו, והוא שנותן עליו האונקלי לחברו אף על פי שהקריעה ניכרת לו והכל רואין שהוא אבל מותר, דהא איכא אונקלי להיכר שבת, והא דקאמר בביתו לפי שאין דרך לטייל בו בפני הרבים. אביי אשכחיה לרב יוסף דקא פריש ליה סודרא ארישיה * וקא אזיל ואתי בביתיה, א"ל לא סבר מר אין אבילות בשבת, אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן דברים שבצינעא נוהג. ולענין הלכה דעת רב חננאל לומר דרב לא בעי כחול עטיפת הישמעאלים, ומשום הכי אמר עטיפת הראש נמי רשות, וסודריה דרב יוסף הכי משמע ליה דפרוסי בעלמא פריס ליה ארישיה, והא דאמר ר' יעקב אמר ר' יוחנן לא שנו אלא שאין לו מנעלים ברגליו וכו' * אחזרת קרע קאי *, נמצא לדבריו תשמיש המטה רחיצה אסור, חזרת קרע: זקיפת המטה חובה, ואם יש לו מנעלים ברגליו חזרת קרע רשות, פריעת הראש ביחיד אסור ברבים רשות. ואין דברי רב חננאל הללו

משרשיא בר תחליפא אמר רב כהנא. 33 שבת קכ, א, בענין שמונה עשר כלים שלובש ומוציא בשעת שריפה. 34 מדות ד, ה: בית המטבחים היה לצפונה של מזבח ועליו שמונה עמודים ואונקליות של ברזל היו קבועים בהן. 35 יחזקאל מ מג. 36 ואונקלין, בת"י שלנו: ועונקלין נפקין פשך חד.

במריעות אין, זה בפרהסיא (העמק שאלה). חובה עליו, בשבת. אינה עטיפה. הלכך כיון דכל ימי שבוע שהוא אבל מתעטף כישמעאל אם אינו נוטלה בשבת נראה כנוהג אבלות, דכולי עלמא לא נהיגי בעטיפה זו אלא אבלים בלבד (רש"י מו"ק כד, א). רבינו הגדול. הרי"ף, שכתב: מנעליו מוכיחים עליו והויא פריעת הראש רשות. והביא לו חבר. והביא לו ר"ח ראיה לפירושו דאונקלי הוא מצנפת, כגון מצנפת של כהן גדול, מהא דגרסינן בסוף מנחות, מעשה בחוני ושמעי בני שמעון הצדיק הלבישו וכו'.

שלף שננא. שלף (פנחס) הברזל שבראש העץ של הרומח, והניחה במלבוש שלו (סנהדרין פב, א). נתנה. ציפן זהב (לתפילין) ונתנה על בית אונקלי שלו, הרי זה דרך חיצונים (מגילה כד, ב). דקא פריש ליה סודרא ארישיה. בשבת משום עטיפה דנהיג אבילות. שאין לו מנעלים ברגליו. כן נכון ע"פ כ"י והגמרא דלעיל (ובס"ש: לא שנו אלא שיש לו מנעלים ברגליו — וזו טעות מוכחת). אבל יש לו מנעלים ברגליו מנעליו מוכיחים עליו, דאינו אבל. אחזרת קרע קאי. דאז חזרת קרע רשות ולא

מחוורים לדחות שמועה מפורשת דעטיפת ישמעאלים משום רשות * דאמר רב, דאיכא למימר קא סבר איכא אינשי דמכסו פומייהו בלא אבלות דהא איכא ישמעאלים ואיכא דנהיג בעיטוף כותייהו. ועוד ראיה, דהא רב נחמן פריש לה * לדשמואל ומחוי עד גבי דיקנא * ולדברי רבינו שלמה הלכה כרב בפריעת הראש רשות, דמימרא דר' יעקב אמר ר' יוחנן יש לו מנעלים ברגליו מוכיחים עליו איכא לאוקמה אחזרת קרע, ואפילו בזקיפת המטה, דלא מכרע ר' יוחנן כדרב ושמואל, ולדעת רי"ף ז"ל הא דר' יוחנן אפריעת הראש קיימא, ואליבא דשמואל, אבל חזרת קרע חובה. וכן נראה מדבריו, שאפילו בביתו בצינעא חובה, ואינה מכלל דברים שבצינעא שאפילו בחול אינה מגזרת שבעה אלא מחליף ומחזיר אם רצה, והיינו דתניא [37] ובשבת קרעו לאחוריו. ובתשובות הגאונים מצינו דעת אחרת דאפילו פ' ח' ז' * בפרהסיא חובה, בצינעא נוהג בכולן, וכדעת רבינו בעל הלכות ז"ל נראה ונכון מכולן. הילכך דברים שבצינעא ממש תשמיש רחיצה וסיכה חייב לנהוג בהן אבלות, דברים שבפרהסיא כגון כפיית המטה וקרע לפניו אסור בהן * אלא חייב בכפיית המטה וחזרת קרע לאחוריו, כיסוי הראש וחליצת סנדל חובה לנהוג בהן אבלות בתוך ביתו, באו אחרים להראות לו פנים פריעת הראש חובה ונעילת סנדל רשות, ואם היו לו מנעלים ברגליו אף פריעת הראש רשות, וכן עיקר [38].

ולענין שאלת שלום מצינו בירושלמי [39]: תני מקום שנהגו לשאול בשלום אבלים בשבת שואלין, כהדא רבי הושעיא רבה אזל לחד אתר חמא אבליא בשבתא ושאל בהון, אמר לון איני יודע מנהג מקומכם אלא שלום עליכם כמנהג מקומכם [40]. ר' יוסי בן חלפתא משתבח ברבי מאיר קמי צפוראי אדם גדול הוא קדוש הוא צנוע הוא, חד זמן חמון ליה שאיל בשלם אבליא בשבת, אתו אמרון ליה רבי אהין הוא דאת מתני שבחיה *, אמר לון מה עביד, אמרי ליה שאיל בשלום אבלים בשבתא, אמר לון בעון אתון * מידע חייליה אתא לאודועי אין אבלות בשבת, דכתיב ברכת ה' היא תעשיר [41], זו מצות [42] שבת, ולא יוסיף עצב עמה [41], זו אבילות, כמה דתימר נעצב המלך על בנו [43], ומפני ששאלת שלום הרבים הוא שנכנסין אצלו וצריכים לשאול בשלום, אלא שאין אבלות מתפרסם בשתיקתם לפיכך תלו אותו במנהג. והרמב"ם ז"ל כתב [44] דברים שבצינעא נוהג עטיפת הראש ותשמיש ורחיצה בחמין, אבל דברים שבגלוי אינו נוהג אלא לובש מנעליו וזוקף את המטה ונותן שלום לכל אדם. וזה אינו נכון, אלא מתעטף בביתו וברבים אסור, וחולץ בביתו, וברבים אם רצה נועל, וכפי מה שפירשנו.

ודברים שבצינעא לא מיבעיא בשבת דנוהג אלא אפילו ברגל נוהג, דגרסינן בפרק בתולה נשאת [45] לענין חופה: כל אותן הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים, מסייע ליה * לר' יוחנן דאמר ר' יוחנן אף על פי שאמרו אין אבלות במועד

37 מו"ק כד, א. 38 ועיין מור וש"ע סימן ח. 39 ירושלמי מו"ק ג, ה. 40 מקומכם, שם: מקומינו — וכן ג"כ ברא"ש מו"ק ג, כח. ובמור סוף סימן שפה: כמומי. 41 משלי י, כב. 42 מצות, בירושלמי: ברכת. 43 שמואל ב יט, ג. 44 ה' אבל י, א. 45 כתובות ד, א.

חובה. דעטיפת ישמעאלים משום רשות. אפילו ביחיד, כמו דאמר רב אף פריעת הראש רשות. פריש לה. עטיפת ישמעאלים. גבי דיקנא. בגמרא: גובי דדיקנא. ופירש רש"י: גומות שבלחי למטה מפיו. — ומשמע דרק פריסה ארישיה רשות אפילו ביחיד. פ' ח'. פריעת הראש, חזרת קרע, זקיפת המטה. כפיית המטה וקרע לפניו אסור בהן. כלומר ואפילו בצנעא, וכמו שכתב שהוא דעת הרי"ף (ב"י סי' ח). אהין הוא דאת מתני שבחיה. זהו שאתה מספר שבחו, בתמיה (קרבן העדה). בעון אתון וכו'. רוצים אתם לידע כמה רב גובריה הוא בא ללמד אתכם שאין אבילות בשבת (שם). מסייע ליה. הא דקתני אסור בתשמיש בשבעת

7

אבל דברים שבצינעא נוהג. והוא שמועתו של רבי יוחנן האמורה כאן[46] דאמר ליה רב יוסף לאביי הכי אמר ר' יוחנן דברים שבצינעא נוהג, ומפרש[47] דוקא בשבת * לפי שהוא עולה הנהיגו בה בצינעא, אבל הרגלים שמפסיקין ואינן עולין לדברי הכל אינו נוהג לא בצינעא ולא בפרהסיא כלל, וזו דעת הרמב"ם ז"ל[48] וכת אחרת מן החכמים שמסכימין בדעת הזה, ואנו על מי נסמוך בואו ונסמוך על דברי הראשונים שדבריהם דברי קבלה ואינן צריכין חיזוק, כל שכן שהגירסא * כתובה בכל הספרים ובנוסחאות הישנות והבדוקות ועוד ממקומו הוא מוכרע, שהרי הביאו ר' יוחנן לענין חופה והרי הקובר מתו בתוך ימי חופתו כקובר בתוך הרגל דמי, שאף הם אינן עולים כרגלים ואע"פ כן נוהג בצינעא *, וזו ראיה גמורה. והלוק וההפרש עצמו שאמרו בין שבת למועד מפני שזה עולה וזה אינו עולה אינו לדברי האומר אין אבלות בשבת דלדידיה שבת כרגל, בזה ובזה אין אבלות, אלא לדברי האומר יש אבלות בשבת בין בצינעא בין בפרהסיא, ודייק משום דעולה לדידיה ודאי חלוק דין רגלים מדין שבת, בשבת יש אבלות ועולה, במועד אין אבלות דהא אינו עולה, אלא למאן דאמר אין אבלות בשבת, וכן למה שהעלינו בסוף השמועה אין אבלות בשבת אבל דברים שבצינעא נוהג, דין הרגלים כדין השבת אין בהן הפרש בכך, שבשניהם אין אבלות נוהג רק בדברים שבצינעא, אלא שאלו מפסיקין ואינן עולין כיון שלא נהג בכל גזרת שבעה, וזו עולה ואינה מפסקת משום דלא איפשר כדפרישנא לעיל. וכשנחפש דברים הללו חוץ מהגמרא שלנו מצינו בתוספתא[49]: אין אבל רשאי להתאבל בתוך המועד אבל נוהג בצינעא בתוך ביתו. ובאבל[50] נמי תניא: אבל במועד כאלו שאינו אבל ונוהג בצינעא. ובירושלמי[51] נמי גרסינן הכי: מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת הרגלים מפסיקין ואינן עולין, אמר ר' סימון בשם ר' יוחנן שהוא מותר בתשמיש המטה. פירוש ברגל ולא בשבת. לפיכך זו עולה וזו מפסקת. ואמרינן: קם ר' ירמיה עם ר' יהודה בר' סימון אמר ליה הכין אמרין כל תלמידוי דר' יוחנן לא שמע בר נש מיניה הדא מילתא אלא אביך, פירוש: רצה לומר לו שלא אמרה רבי יוחנן מעולם, והדר אמרין: אמר ר' יעקב בר אחא אין איתמרת אין לא איתמרת אלא מן אלין מילי דהכין הכין. פירוש בין שנאמרה או שלא נאמרה אם הדבר אמת כן הוא, ואמרינן: מילתיה דר' יהושע בן לוי * והלא אמרו אין אבל ברגל אלא שהרבים נוהגין בו בצינעא, מהו בצינעא, פירוש שהוא אסור בתשמיש המטה. פירוש: הביא ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי הברייתא השנויה באבל דקתני ונוהג בצינעא, ופירוש בצינעא שהוא נוהג בו שהוא אסור בתשמיש המטה. דהקשו: אתיבון הרי הרגל הרי הוא אסור בתשמיש המטה ואינו עולה, אף השבת הואיל שהיא אסורה בתשמיש המטה לא תעלה. פירוש כיון שלמדו דאחד שבת ואחד רגל נוהגין בדברים שבצינעא, חזרו לשאלה ראשונה, אם כן מה נשתנה זה שעולה ואינו מפסיק וזה שאינו עולה ומפסיק. ומתרץ: אמר רבי אבא אפשר לשבעה

46) מו"ק כד, א. 47) ומפרש, בב"י (במור שצט, המביא את דברי רבינו): והם מפרשים. 48) ה' אבל י, ג. 49) תוספתא מו"ק ב, ט. 50) אבל רבתי ז. 51) ירושלמי מו"ק ג, סוף ה"ה.

ימי המשתה שהן לו כרגל (רש"י כתובות ד, א). דוקא בשבת. „ונראה מדבריו (של הרמב"ן) שהיו גורסים בההיא דר' יוחנן דריש כתובות בשבת במקום במועד" (ב"י). וע"ע בלחם משנה לה' אבל י, ג. שהגירסא. „דאמר רבי יוחנן אע"פ שאמרו אין אבילות במועד וכו'", ולא כמו שגורס הרמב"ם בשבת במקום במועד. ואע"פ כן נוהג בצינעא. בלחם משנה (ה' אבל י, ג) מיישב שיטת הרמב"ם, דמ"מ שבעת ימי המשתה גריעי מרגל, ואע"ג דברגל אינו נוהג כלל מ"מ מסתייעא דשמחה קלישא כי הא דליהוי כשבת דאינו נוהג בו דברים של פרהסיא אלא של צנעא, וע"ש. מילתיה דר' יהושע בן לוי. אמר שהוא אסור בתשמיש, דאמר ר' סימון בשם

בלא רגל, ואי אפשר לשבעה בלא שבת, ואם תאמר שבת תפסיק ליכא אבלות שבעה, אם תאמר לא תפסיק ולא תעלה, ז' רצופים לעולם לא משכחת, והפכתי חגיכם לאבל[52] דומיא דחג, ועוד כיון שלעולם אינה מפסקת עולה היא. הרי בירדנו מחלוקת זו בדברים נכונים וברורים. ואם תאמר כיון שהבאנו מן הברייתות נוהג דברים בצינעא, למה לא הקשו מהן בגמרא למי שאמרו אין אבילות בשבת. לפי שיש לומר נוהג בצינעא שאמרו דשות, ולדברי שמואל ג' ת' ר' * רשות, או שהיא משנת בר קפרא שנשנית לדעת רבי יוחנן *, והרבה כיוצא בהן בגמרא שאין משיבין מהן, ועוד מצינו בהרבה מקומות בגמרא שהיו יכולין להביא ברייתא ולומר תניא כותיה ולא אמרו כן, כאותה שבפרק מפנין[53] גבי בשר תפוח * דמיתניא ברייתא כותיה דרב הונא, ולא מסייע ליה מינה, ועוד אחרת בפרק הזהב[54] במעשר שני שאין בו שוה פרוטה *, ובפ' אין מעמידין גבי ביצה צלויה *, ובפרקא קמא דבתרא גבי אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו *, וכן כיוצא בהן בגמרא הרבה, אבל מכל מקום הרי העלו בירושלמי שהוא אסור בתשמיש המטה ברגל, ופירשו טעם עולה ואינה מפסקת ומפסיקין ואין עולין, ויישבו הקושיא שהטעת כת החכמים[55] הנזכרים לומר שאין אבילות ברגל כלל, ונתבררה ספקא זו כהוגן.

ועוד אני אומר לענין מצות שנוהגין בהן אבלות ברגל ולא מדין הרגל בלבד * אלא מתורת אבילות שהרי אמרו בגמרא[56]: לענין[57] שבעה לא קא מיבעיא לי, שאין רגל עולה למנין שבעה, דלא נהגא מצות שבעה ברגל, כי קא מבעיא למנין ל' דקא נהגה מצות שלשים ברגל, דאסור בתספורת וכיבוס. ואם תאמר שאין אבילות חלה עליו ברגל אלא שהוא נוהג מפני הרגל, שכל אדם אסור לספר ולכבס בו, והלא מדין רגל לובש הוא כלים מגוהצין חדשים לבנין, ונוטל צפרניו בגנוסטרא *, ושמח שמחת מרעות, ואם בא ממדינת הים ומבית השביה ושאר דרכים שמנו חכמים מספר ומכבס כדרכו, ומה

52) עמוס ח, י. 53) שבת קכח, ב. 54) בבא מציעא נג, א. 55) שהטעת כת הכמים, כן נכון ע"פ כ"י וד"ן, וכד"י: שהטעתכם חכמים. ובחדושי הרמב"ן: שהתעת בת החכמים. 56) מו"ק יט, ב. 57) לעניו,

ריב"ל והלא אמרו וכו' (ירושלמי מו"ק ג, ה). נ"ת"ר. נעילת הסנדל, תשמיש המטה, רחיצת ידים ורגלים בחמין. שנשנית לדעת רבי יוחנן. שאמר דברים שבצנעא נוהג (כדלעיל). בשר תפוח. מסריח — מטלטלין בשר תפוח מפני שהיא מאכל לחיה, כן הוא בברייתא (שבת קכח, ב). ולעיל מיניה בעמוד א איתא פלוגתא בין רב הונא ורב חסדא אם מטלטלין בשר תפל (ופירש רש"י: ומאן דגרס תפוח היא היא), ר"ה אמר מותר לטלטל ור"ח אוסר. והנה לא הביא ראיה מברייתא הנזכרת לרב הונא. במעשר שני שאין בו שוה פרוטה. דאיתמר (ב"מ נג, ב) רב אמי אמר אין בו (שוה פרוטה שנינו, אבל אם יש בו שוה פרוטה בר גאולה הוא ותופס פדיונו — רש"י), רב אסי אמר אין בחומשו (שוה פרוטה, דלאו בר גאולה הוא עד שיהא בו שוה ארבע פרוטות כדי שיהא ראוי לתוספת חומש דכתיב בהאי קרא). ולעיל מיניה (בעמוד א) הביאו ברייתא דתניא בהדיא מעשר שני בטיל ברובא, ובאיזה מעשר שני אמרו במעשר שאין בו שוה פרוטה. — ולא הקשו מברייתא זו ארב אסי (ועיין בחדושי הרש"ש שם). גבי ביצה צלויה. שצלאה נכרי (ע"ז לח, ב), בר קפרא שרי ור' יוחנן אסר. ולהלן שם הביאו ברייתא ביצה צלויה אסורה. ולא הקשו מברייתא זו אבר קפרא. להחזיר פתחו. למבוי אחר, דבעא מיניה רב הונא מרב אמי אם בני מבוי מעכבין עליו, וא"ל מעכבין עליו. אכסניא לפי בני אדם מתחלקת או לפי פתחיה מתחלקת, א"ל לפי בני אדם. תניא נמי הכי... אכסניא לפי בני אדם. — ולהלן שם הביאו ברייתא דתניא בהדיא אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו. והנה לא הביאו ראיה מברייתא זו למה דאמר רב הונא (כן ב"ל כוונת רבינו). ולא מדין הרגל בלבד. כלומר מפני שכל אדם אסור לספר ולכבס בו, אלא אף מתורת אבלות עצמה נוהג בו. „רוצה לומר כדין שלשים, לכך עולין לשלשים, ולא עולין לז' ראשונים שלא נהג ברגל כדין ז'" (פרישה יו"ד שצט, ב). בגנוסטרא. במספרים (כמבואר

אבל דברים שבצינעא נוהג. והוא שמועתו של רבי יוחנן האמורה כאן[46] דאמר ליה רב יוסף לאביי הכי אמר ר' יוחנן דברים שבצינעא נוהג, ומפרש[47] דוקא בשבת • לפי שהוא עולה הנהיגו בה בצינעא, אבל הרגלים שמפסיקין ואינן עולין לדברי הכל אינו נוהג לא בצינעא ולא בפרהסיא כלל, וזו דעת הרמב"ם ז"ל[48] וכת אחרת מן החכמים שמסכימין בדעת הזה, ואנו על מי נסמוך בואו ונסמוך על דברי הראשונים שדבריהם דברי קבלה ואינן צריכין חיזוק, כל שכן שהגירסא • לתובה בכל הספרים ובנוסחאות הישנות והבדוקות ועוד ממקומו הוא מוכרע, שהרי הביאו ר' יוחנן לענין חופה והרי הקובר מתו בתוך ימי חופתו כקובר בתוך הרגל דמי, שאף הם אינן עולים כרגלים ואע"פ כן נוהג בצינעא •, וזו ראיה גמורה, וחלוק וההפרש עצמו שאמרו בין שבת למועד מפני שזה עולה וזה אינו עולה אינו לדברי האומר אין אבלות בשבת דלדידיה שבת כרגל, בזה ובזה אין אבלות, אלא לדברי האומר יש אבלות בשבת בין בצינעא בין בפרהסיא, ודייק משום דעולה לדידיה ודאי חלוק דין רגלים מדין שבת, בשבת יש אבלות ועולה, במועד אין אבלות דהא אינו עולה, אלא למאן דאמר אין אבלות בשבת, וכן למה שהעלינו בסוף השמועה אין אבלות בשבת אבל דברים שבצינעא נוהג, דין הרגלים כדין השבת אין בהן הפרש בכך, שבשניהם אין אבלות נוהג רק בדברים שבצינעא, אלא שאלו מפסיקין ואינן עולין כיון שלא נהג בכל גזרת שבעה, וזו עולה ואינה מפסקת משום דלא איפשר כדפרישנא לעיל. וכשנחפש דברים הללו חוץ מהגמרא שלנו מצינו בתוספתא[49]: אין אבל רשאי להתאבל בתוך המועד אבל נוהג בצינעא בתוך ביתו. ובאבל[50] נמי תניא: אבל במועד כאלו שאינו אבל ונוהג בצינעא. ובירושלמי[51] נמי גרסינן הכי: מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת הרגלים מפסיקין ואינן עולין, אמר ר' סימון בשם ר' יוחנן שהוא מותר בתשמיש המטה. פירוש ברגל ולא בשבת. לפיכך זו עולה וזו מפסקת. ואמרינן: קם ר' ירמיה עם ר' יהודה בר' סימון אמר ליה הכין אמרין כל תלמידוי דר' יוחנן לא שמע בר נש מיניה הדא מילתא אלא אביך, פירוש: רצה לומר לו שלא אמרה רבי יוחנן מעולם, והדר אמרין: אמר ר' יעקב בר אחא אין איתמרת אין לא איתמרת אלא מן אלין מילי דהכין הכין. פירוש בין שנאמרה או שלא נאמרה אם הדבר אמת כן הוא, ואמרינן: מילתיה דר' יהושע בן לוי • והלא אמרו אין אבל ברגל אלא שהרבים נוהגין בו בצינעא, מהו בצינעא, פירוש שהוא אסור בתשמיש המטה. פירוש: הביא ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי הברייתא השנויה באבל דקתני ונוהג בצינעא, ופירוש בצינעא שהוא נוהג בו שהוא אסור בתשמיש המטה. דהקשו: אתיבון הרי הרגל הרי הוא אסור בתשמיש המטה ואינו עולה, אף השבת הואיל שהיא אסורה בתשמיש המטה לא תעלה. פירוש כיון שלמדו דאחד שבת ואחד רגל נוהגין בדברים שבצינעא, חזרו לשאלה ראשונה, אם כן מה נשתנה זה שעולה ואינו מפסיק וזה שאינו עולה ומפסיק. ומתרץ: אמר רבי אבא אפשר לשבעה

46 מו"ק כב, א. 47 ומפרש, בב"י (בטור שצט, הפכיא את דברי רבינו): והם מפרשים. 48 ה' אבל י, ג. 49 תוספתא מו"ק ב, ט. 50 אבל רבתי ז. 51 ירושלמי מו"ק ג, פוף ה"ה.

ימי המשתה שהן לו כרגל (רש"י כתובות ד, א). דוקא בשבת. „ונראה מדבריו (של הרמב"ן) שהיו גורסים בההיא דר' יוחנן דריש כתובות בשבת במקום במועד" (ב"י). וע"ע בלחם משנה לה' אבל י, ג. שהגירסא. „דאמר רבי יוחנן אע"פ שאמרו אין אבילות במועד וכו'", ולא כמו שגזרם הרמב"ם בשבת במקום במועד. ואע"פ כן נוהג בצינעא. בלחם משנה (ה' אבל י, ג) מיישב שיטת הרמב"ם, דמ"מ שבעת ימי המשתה גריעי מרגל, ואע"ג דברגל אינו נוהג כלל מ"מ מסתייעא דשמחה קלישא כי הא דליהוי כשבת דאינו נוהג בו דברים של פרהסיא אלא של צנעא, וע"ש. מילתיה דר' יהושע בן לוי. אמר שהוא אסור בתשמיש, דאמר ר' סימון בשם

בלא רגל, ואי אפשר לשבעה בלא שבת, ואם תאמר שבת תפסיק ליכא אבלות שבעה, אם תאמר לא תפסיק ולא תעלה, ז' רצופים לעולם לא משכחת, והפכתי חגיכם לאבל[52] דומיא דחג, ועוד כיון שלעולם אינה מפסקת עולה היא. הרי בירדנו מחלוקת זו בדברים נכונים וברורים. ואם תאמר כיון שהבאנו מן הברייתות נוהג דברים בצינעא. למה לא הקשו מהן בגמרא למי שאמרו אין אבילות בשבת. לפי שיש לומר נוהג בצינעא שאמרו רשות, ולדברי שמואל ב' ת' ר' • רשות, או שהיא משנת בר קפרא שנשנית לדעת רבי יוחנן •, והרבה כיוצא בהן בגמרא שאין משיבין מהן, ועוד מצינו בהרבה מקומות בגמרא שהיו יכולין להביא ברייתא ולומר תניא כותיה ולא אמרו כן, כאותה שבפרק מפנין[53] גבי בשר תפות • דמיתניא ברייתא כותיה דרב הונא, ולא מסייע ליה מינה, ועוד אחרת בפרק הזהב[54] במעשר שני שאין בו שוה פרוטה •, ובפ' אין מעמידין גבי ביצה צלויה •, ובפרקא קמא דבתרא גבי אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו •, וכן כיוצא בהן בגמרא הרבה. אבל מכל מקום הרי העלו בירושלמי שהוא אסור בתשמיש המטה ברגל, ופירשו טעם עולה ואינה מפסקת ומפסיקין ואין עולין, ויישבו הקושיא שהטעת כת החכמים[55] הנזכרים לומר שאין אבילות ברגל כלל, ונתבררה ספקא זו כהוגן.

ועוד אני אומר לענין מצות שנוהגין בהן אבלות ברגל ולא מדין הרגל בלבד • אלא מתורת אבילות שהרי אמרו בגמרא[56]: לענין[57] שבעה לא קא מיבעיא לי, שאין רגל עולה למנין שבעה, דלא נהגא מצות שבעה ברגל, כי קא מבעיא למנין ל' דקא נהגה מצות שלשים ברגל, דאסור בתספורת וכיבוס. ואם תאמר שאין אבילות חלה עליו ברגל אלא שהוא נוהג מפני הרגל, שכל אדם אסור לספר ולכבס בו, והלא מדין רגל לובש הוא כלים מגוהצין חדשים לבנין, ונוטל צפרניו בגנוסטרא •, ושמח שמחת מרעות, ואם בא ממדינת הים ומבית השביה ושאר דרכים שמנו חכמים מספר ומכבס כדרכו, ומה

52 עמוס ה, י. 53 שבת קכח, ב. 54 בבא מציעא נג, א. 55 שהטעת כת חכמים, כן נכון ע"פ כ"י וד"ז, ובד"י: שהטעתכם הכמים. ובחדושי הרמב"ן: שהתעה כת החכמים. 56 מו"ק יט, ב. 57 לענין,

ריב"ל והלא אמרו וכו' (ירושלמי מו"ק ג, ה). נ"ת"ר'. נעילת הסנדל, תשמיש המטה, רחיצת ידים ורגלים בהמין. שנשנית לדעת רבי יוחנן. שאמר דברים שבצנעא נוהג (כדלעיל). בשר תפוח. מסריח — מטלטלין בשר תפוח מפני שהיא מאכל לחיה, כן הוא בברייתא (שבת קכח, ב). ולעיל מיניה בעמוד א איתא פלוגתא בין רב הונא ורב חסדא אם מטלטלין בשר תפל (ופירש רש"י: ומאן דגרס תפוח היא היא), ר"ה אמר מותר לטלטל ור"ח אוסר. והנה לא הביא ראיה מברייתא הנזכרת לרב הונא. במעשר שני שאין בו שוה פרוטה. דאיתמר (ב"מ נג, ב) רב אמי אמר אין בו (שוה פרוטה שנינו, אבל אם יש בו שוה פרוטה בר גאולה הוא ותופס פדיונו — רש"י). רב אסי אמר אין בחומשו (שוה פרוטה, דלאו בר גאולה הוא עד שיהא בו שוה ארבע פרוטות כדי שיהא ראוי לתוספת חומש דכתיב בהאי קרא). ולעיל מיניה (בעמוד א) הביאו ברייתא דתניא בהדיא מעשר שני בטיל ברובא, ובאיזה מעשר שני אמרו במעשר שאין בו שוה פרוטה. — ולא הקשו מברייתא זו ארב אסי (ועיין בחדושי הרש"ש שם). גבי ביצה צלויה. שצלאה גכרי (ע"ז לח, ב), בר קפרא שרי ור' יוחנן אסר. ולהלן שם הביאו ברייתא ביצה צלויה אסורה. ולא הקשו מברייתא זו אבר קפרא. להחזיר פתחו. למבוי אחר, דבעא מיניה רב הונא מרב אמי אם בני מבוי מעכבין עליו, וא"ל מעכבין עליו. אכסניא לפי בני אדם מתחלקת או לפי פתחיה מתחלקת, א"ל לפי בני אדם. תניא נמי הכי... אכסניא לפי בני אדם. — ולהלן שם הביאו ברייתא דתניא בהדיא אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו. והנה לא הביאו ראיה מברייתא זו למה דאמר רב הונא (כן נ"ל כוונת רבינו). ולא מדין הרגל בלבד. כלומר מפני שכל אדם אסור לספר ולכבס בו, אלא אף מתורת אבלות עצמה נוהג בו. „רוצה לומר כדין שלשים, לכך עולין לשלשים, ולא עולין לז' ראשונים שלא נהג ברגל כדין ז'" (פרישה יו"ד שצט, ב). בגנוסטרא. במספרים (כמבואר

מצות שלשים מצאו כן שתעלה למנין שלשים, והרי במצות שבעה נמי נוהג קצת ברגל שאינו מכבס כסותו במים והרבים מתעסקין בו כדין אבל, ואפילו הכי כיון דלא נהיג במצות שבעה כדינו אינו עולה, אלא שמע מינה אבלות נמי נוהג בהן, וכל גזרות שלשים עליו ברגל. ותמה על עצמך, הוא יהא שמח בשמחת מרעות והרבים מתעסקין בו באבל, אלא שמע מינה שהוא נוהג במצות שלשים כמנהגו בהן בחול *, אסור בתספורת ובגיהוץ בין לכבס בין ללבוש, ואפילו בא ממדינת הים, ואסור בשמחת מרעות ובנטילת צפרנים בגנוסטרא, וטעמא דמילתא מפני שהן מצות לא תעשה, ומדין הרגל נמי נוהג בהן במקצתן, הלכך כשנוהג בכולן באבלותו אין אבלותו מתפרסמת עליו, לפיכך אמרו עולה למנין שלשים דקא נהגא מצות שלשים ברגל כולו כדינו בחול, ואינו עולה למנין שבעה שאין נוהג ברובן של מצות שבעה. וגם זה סמך וסעד לדברי הגאונים, שאע"פ שאין אבילות במועד ומפסיק ואינו עולה, אבל נוהג בגזירת שבעה כל דברים שבצינעא, שהרי בגזירת שלשים נמי רגל מפסיק ונוהג בהן מחזרת אבילות. ראיה לדברים הללו מה שאמרו[58]: שמע שמועה קרובה בשבת ולמוצאי שבת נעשית רחוקה, עולה לו[59] ואינו נוהג אלא יום אחד, וכן אמרו ברגל *. והא שבת דברים שבצינעא נוהגין בו ואף על פי כן כיון שאינו בכל מצות שבעה כדינו אין תורת אבל עליו, לפיכך נעשית לו למוצאי שבת כשמועה רחוקה, אף אתה אל תתמה על הרגלים שאף על פי שאינן עולין דברים שבצינעא נוהגין בהן, דכל שאינו נוהג אבלות כדינו אף על פי שנוהג בדברים שבצינעא אין תורת אבלות עליו, ולמדנו לרגלים במה שהן עולין למנין שלשים לא מפני מקצת מצות שלשים שנוהג בהן מדין הרגל, אלא שהוא נוהג בכולן כדין אבלות, כמו שפירשנו. **ר' אליעזר** אומר[60] משחרב בית המקדש עצרת כשבת, רבן גמליאל אומר ר"ה ויוה"כ כרגלים. ואין צריך לומר עצרת וכו', כדפרישית[61] במתניתין. אמר רב גידול[62] בר מנשיא אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל, דראש השנה ויום הכפורים כרגלים, וכל שכן עצרת. איכא דמתני לה להא דגידול בר מנשיא אההיא, דתניא תינוק כל שלשים יום וכו' *. דרש ר' עגני בר ששון אפיתחא דבי נשיאה יום אחד לפני עצרת ועצרת הרי כאן ארבעה עשר יום *, שמע רב ששת איקפד אמר אטו דידיה היא, דר' אלעזר אמר רבי הושעיא[63] היא דאמר ר' אלעזר אמר ר' הושעיא[63] מנין לעצרת שיש לה תשלומין כל שבעה ת"ל בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות *, וכיון דיש

שם: למנין. 58 שם ב, ב. 59 עולה לו, כן נ"כ בכ"י (ד"ס), ובגמרא שלנו ליתא. — ואינו נוהג, שם: אינו נוהג, ובכ"י: ואינה נוהגת. 60 שם יח, א. 61 לעיל ריש שער זה. 62 מו"ק כד, א—ב. — גידול, שם: גידל. 63 הושעיא, כן נ"ב בבה"ג (עמ' רה), ובגמרא: אושעיא. — ובד"ס לא העיר בזה.

במו"ק יח, א). כמנהגו בהן בחול. והטור העיר: „ומדברי א"א הרא"ש ז"ל יראה שאינו אסור כלל מתורת אבילות אלא בדברים האסורים לו מחזרת הרגל". וביאר הבית יוסף: „נראה שלמד כן מדכתב בפרק אין מגלחין שהטעם שאין שמיני עצרת מבטל גזירת ל' לקובר מתו בתוך החג היינו משום דלא נהג כלל דין ל', אע"ג שגיהוץ ותספורת אסורים במועד מ"מ מטעם אבילות מיהו לא נאסר. ולענין חלכה נקטינן כדברי הרמב"ן שהם נכוחים בטעם וראיה". ועיין בנודע ביהודה מ"ק או"ח סימן יד, בביאור השיטות השונות הנ"ל. וכן אמרו ברגל. שמע שמועה קרובה ברגל ולמוצאי הרגל נעשית רחוקה עולה לו ואינו נוהג אלא יום אחד (מו"ק כ, ב). תינוק כל שלשים יום. יוצא בחיק וכו', בן שלשים יוצא בדלוסקמא וכו', ומה הן בהספד, ר"מ בשם רבי ישמעאל אומר עניים בני שלש, עשירים בני חמש, רבי יהודה אומר משמו עניים בני חמש, עשירים בני שש, ובני זקנים כבני עניים. אמר רב גידל בר מנשיא אמר רב הלכה כרבי יהודה שאמר משום ר' ישמעאל (גמרא). ארבעה עשר יום. דעצרת חשוב כשבעה, וזהו יום שלפני עצרת השוב שבעה, דסבר כי האי תנא דאמר אפילו יום אפילו שעה אחת, וכמאן דאמר עצרת כרגלים (רש"י מו"ק כד, ב). ובחג הסוכות. דברים סז, טז —

לה תשלומין כל שבעה ודאי הרי כאן שבעה ימים למנין אבלות. אדבריה רב פפא לרב אויא סבא ודרש: יום אחד לפני ראש השנה וראש השנה הרי כאן ארבעה עשר יום, אמר רבינא אף אנו נאמר[64] יום אחד לפני החג והחג ושמיני שלו * הרי כאן עשרים ואחד יום. רבינא איקלע לסורא דפרת אמר ליה רב חביבא מסורא דפרת לרבינא: אמר מר יום אחד לפני ראש השנה וראש השנה הרי כאן ארבעה עשר יום. אמר ליה: מסתבראכרבן גמליאל אמרי. קשיא לי בשלמא יום אחד לפני ראש השנה חשוב שבעה דהא בטלה ממנו גזרת שבעה, אלא ראש השנה שבעה מאי, והא אין תשלומין לראש השנה שבעה, דהא ליה ביה חגיגה כלל, וכן שמיני של חג שבעה, אמאי, איהו תשלומין דראשון הוא[65] ולית ליה שבעה, ואנן אמרינן לעיל אטו דידיה היא דר' אלעזר אמר ר' הושעיא היא, עצרת שבעה דאמר רבי אלעזר מנין לעצרת שיש לה תשלומין כל שבעה, אלמא כשעולה למנין שבעה משום שיש לה תשלומין הוא. ויש לומר דהא איקפד רב ששת עליה דרבי עגני בר ששון במילתא פשיטא איקפד ביה ובכל דכן אתא עליה לומר, דכיון דאמר רבי אלעזר אמר ר' הושעיא דיש לה תשלומין שבעה ודאי חשוב הוא שבעה למנין שלשים, ומיהו לא פסיקא ליה לרב ששת דכל דלית ליה תשלומין שבעה לא יהא חשוב שבעה, אלא איהו קאמר דמילתיה דרבי עגני בר ששון כרבי הושעיא ודאי הוא, ואתא רב פפא ודרש דראש השנה נמי כיון דכרגלים היא יום אחד לפני ראש השנה חשוב שבעה, דהא מבטל גזרת שבעה, וראש השנה עצמו חשוב שבעה דכיון דהוי כרגל לגזרת שבעה חשוב כרגל שלם לגזרת שלשים, מפני שהוקשו כל המועדים זה לזה[66] דכתיב אלה מועדי יי' [67].

עוד אני צריך לפרש בקפידא דרב ששת: היכי אמר דר' אלעזר אמר ר' הושעיא היא. והרי מכל מקום אפשר לנו לומר שאין תשלומין מועילין אלא בזמן שבית המקדש קיים, אבל משחרב עצרת כשבת כדברי ר' אליעזר, ומדר"א א"ר הושעיא ליכא למגמר מידי לזמן הזה. ויש לומר דהכי קאמר האי מנינא דארבעה עשר למה לי, דר' אלעזר אמר ר' הושעיא היא, שאלו לפסוק שהיא כרגלים בזמן הזה דרבנן דמתניתין היא. והראשונים שאלו[68] יום אחד לפני ראש השנה וראש השנה ארבעה עשר מה צורך לחשבון זה *, והלא כשהוא קובר מתו יום אחד לפני ראש השנה בטלה ממנו גזרת שבעה ונוהג בגזרת שלשים שבעה ימים בחול עד יום הכפורים. וכשיגיע יום הכפורים בטלה ממנו גזרת שלשים, דיום הכפורים נמי כרגלים הוא וכיון שתעלה * ר"ה לארבעה עשר או לאחד עשר עד יוה"כ הוא נוהג, ויוה"כ מבטל שאר גזרת השלשים. ויש שסובריו[69] בתירוץ הקושיא הזו, שמנו אותן ארבעה עשר יום לשומע שמועה קרובה לאחר ראש השנה ממי שמת קודם ראש השנה בששה עשר ובעשרים יום, שמונין לו יום אחד לפני ראש השנה וראש השנה ארבעה עשר והויא לה שמועה רחוקה * ואינו נוהג אלא יום

64 אף אנו נאמר, שם: הלכך. 65 יומא ג, א: אבל לענין תשלומין דראשון הוא. 66 שבועות י', א. 67 ויקרא כג, ד. בגמרא שם מביא מפסוק: אלה תעשו לה' במועדיכם (בסדבר כט, לט). 68 והראשונים שאלו, קושיא זו הובאה בשם הראב"ד ברא"ש מו"ק ג, כח. ואיתא נ"כ בתוס' מו"ק כד, ב, ד"ה דרבי אלעזר. 69 בתוס' שם.

מה חג המצות יש לה תשלומין כל שבעה (שאם לא הקריב ביום הראשון יש לו להקריב כל ימי החג) אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שבעה (גמרא). ושמיני שלו. שהוא רגל בפני עצמו (ר"ח). מה צורך לחשבון זה. מכדי רב פפא כר"נ סבירא ליה דאמר ר"ה ויו"כ כרגלים, וכיון דיו"כ רגל היא ומפסיק, למה לי חושבנא דידיה. בין דליחשביה לר"ה שבעה בין דלא ליחשביה אלא חד יומא כי מסי ר"ה בטלו גזירות ז' וכי מסי יו"כ בטלו גזירות ל' (לשון הרא"ש בשם הראב"ד). וכיון שתעלה. צ"ל: ובין שתעלה (הג"מ). ובכ"י כמו לפנינו. והויא לה שמועה רחוקה. כן נכון ע"פ כ"י, וכן מצאתי מוגה בד"ן, וכן הגיה הג"מ (ובס"ש:

10

[דף כ ע"א] **גמ'** ת"ר קיים כפיית המטה שלשה ימים קודם הרגל אין צריך לכפות אחר הרגל דברי ר' אלעזר. וחכ"א אפי' יום אחד ואפי' שעה אחת מ"ר אלעזר הן הן דברי ב"ש [הן הן] דברי ב"ה שבית שמאי אומרים ג' ימים וב"ה אומרים יום אחד כתב הרא"ש ז"ל מדקתני כי האי לישנא ולא קתני לישנא דמתני' הקובר את מתו שלשה ימים קודם הרגל וקתני קיים כפיית המטה ש"מ בעינן קיום אבילות קודם הרגל שאם לא קיים אבילות קודם הרגל שוב לא מיד אין רגל מפסיקו אלא יהא חולת שכר ומיהו לפיון לכל אבל [ג] שלא מצא אבילות תוך ז' שיעלים אבילות תוך שלשים אין מן הראיה שאם עבר ולא קרע בשעת חיזוק שלון קורע לאחר ז' בעינן שתמצו מי שלון ל' חלק ומדמן ל' חלק בתוך ז' קורע אחר ז' אינו קורע וזוקא בשלר מתי מלוה כדאמר לקמן (דף כ:) אורי ליה רבי יוחנן לר' חיא בר אבא לפיון יום אחד ולפיון שעה אחת דכה אמר הלכתא כת"ק דיון דאמר הקובר את מתו ג' ימים קודם הרגל ומפקא ת"ל רב חביבא מפרש לרבינא הלכתא מתי [ד] ת"ל לפיון יום אחד ולפיון שעה אחת וכן הלכתא: **כן אבר** רב גזירות בעלי ימים לא בעלי שאם לא נלא ערב הרגל אסור לגלח אחר הרגל ושמואל אמר ימים מתי בעלי והלכתא כשמואל דקי"ל כהלכה שאל דאמר אם אל שביעי שלו ערב הרגל מגלח בערב הרגל דקסבר מקלה היום כולו ויום שביעי שלה לכלן ולכלן שלה לאמרן שמונה שהוא מכלל שלשים" [דף יח ע"ב] ואם לא נגלח ערב הרגל שהוא שביעי שלו מותר לגלח לאחר הרגל מבעלת גזירת בעלי יום אחד ושעה אחת מבעלת גזירת שבעה כך מלות שבעה מבעלת גזירת שלשים [ה] ושדים חכמים לחבת שאל בחבל שמיני שלו בשבת ערב הרגל שמותר לגלח ע"ש ושדים חכמים לחבת שאל ביום שלשים שמקלת היום כולו. אמר רבא הלכתא כחבת שאל ביום שלשים שמקלת היום כולו ולין הלכה כמותו ביום שביעי ומראיתו ממרי הלכה כמותו בזה ובזה דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל בחבל וכן הלכתא ת"ל הוא בריה דרב יהושע הכל שודים שאם חל ["שלשים"] שלו לחיות ערב הרגל שאסור בריחיצה עד הערב* [ו] וה"ה אפי' יום שני מלי מעשמת לחבתו לא שלים אבילות אלא לאחר הרגל ואינו מפסיקו לגלח ולכך לין מותר לרחוץ אלא עד דשיל הרגל וקי"ל כוותיה. כתב הרא"ש ז"ל הא דלא אמרינן מקלת היום כולו לענין דחילה משום דאפסר ליה לרחוץ לאוקמה [ז] (ז) מקלת"ב בהגלחת ומכוסה שרי אסור לגלח ולכבס משתחך ואינ"ש שאחר לכבס ערב הרגל מ"מ אסור לעבוד עד שתחשך דהוה כרחילה וכבי אמרינן לקמן (דף כו ע"ב) בוקיפת המטה שוקפה ערב שבת ואינ"ש אינו יוצא עליה עד שתחשך ובהום' הרא"ש ז"ל אפי' לפני הקבה מ"ש מעלות הבי' בשביעי ערב הרגל ותיכף דבחילה והכוסה בתוך שבעה האמינו יותר מבילות דהוי בתר שבעה ולפי זה אסור לכבס תוך שבעה אפילו ערב הרגל ומסתבר כדברי הרא"ש ז"ל דלפ כיוסו מותר תוך שבעה בערב הרגל כיון דלא אפסר ליה לכבס בלילה [ח] וכ"כ הרמב"ן ז"ל: **כן והלכה** למעשה הקובר את מתו ברגל לא מיילא עליה אבילות אלא לאחר הרגל ומקיים שבעה ימי אבילות מיו"ש אחרון ואינ"ש דלא נהיג ביה אבילות סליק ליה לאמרן שבעה דלא נקיט בהר הרגל אלא שבה בלבד ומלן דמסיב ליה שיכבת ביו"ש אמי של יו"ש לאחרון לא ביו"ש אמי של עלרת טהר בו אבילות דהוי יום מיתה ויום קבורה ויכין אפסימו רבנן דאבילות יום ראשון דאוריתא הוא דכתיב ואכלתי חטאת היום וכתיב. ואחריתה כיום מר ויו"ע [שני] מדרבנן וכיון דאבילות יום ראשון מדאוריתא ויו"ע אחרון דרבנן אחי עשה דיחיד דאוריתא [ט] ודחי עשה דרבים דרבנן ולפי דבריהם צריך לחלק באבילות דאם מת אחיו מאמש ואחמוש בשולה ביו"ע אמי מיא מתחבל דלא אחי עשה דיחיד דרבנן ודחי עשה דרבים. אלא הם דברי חכמים הראשונים ומעמה כי [ג] בהבתי שהבריאו חכמים אחרונים שאין שום אבילות דאוריתא אלא ביום ראשון כי אם אבילות ורלאיתיהם ברורות וחזקות ולא מצו מיעה: הקובר את מתו ברגל אינ"ש דאין רגל שלה לאמרן שבעה שלה לו לאמרן שלשים וכי הגן הראנים מפסיקין ואינן שוים לאמרן שבעה הוא דאין שוים דאין מלות שבעה שהבת ברגל אבל לאמרן שלשים שאין בטלין ומלות שלשים שהבת ברגל דהא ליו מגלח וכן הלכתא הגיה מר הכי [דף כ ע"א] רגל שלה לאמרן שלשים כולר קבלו בתחלה הרגל מוצה שבעה אחר הרגל ומלאכתו מעשה ע"י אחרים ועבדיו ושפחותיו שעין בלעבה בתוך ביתו ואין רבים מתעסקין בו שבבר מעשקו בו ברגל ורגל שלה לו לאמרן שלשים: **כח מפני** שאמרו שבת שלה ואינה מפסקת [דף כד ע"א] בעת מיתה ר"י [ח] משמעתא יש אבילות בשבת לא אין אבילות בשבת אלא לאחר הרגל אבילות בשבת: תניא אבל בו' קורע לפניו ואם בא להתליף מתליף ואינו קורע ואומן קרעים אין מתחתן ודוקא על אביו ואמו אבל על שאר קרובים אינו אלא הוך ז' מתליף ואינו קורע שכל קרע שאינו בשעת מיתה אינו קרע ואשורלא פליני בית דגרסי' בגמרא אומן קרעים מתחתן לא אין מתחתן פליני בית אבות דר' אשעשיה ובר קפרא חד אמר מתחתן ואח"ל אין מתחתן ויש מסקנין [ב] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [ג] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [ד] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [ה] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [ו] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [ז] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [ח] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [ט] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [י] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [יא] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [יב] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [יג] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [יד] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [טו] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [טז] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [יז] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [יח] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [יט] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [כ] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [כא] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [כב] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [כג] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [כד] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [כה] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [כו] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [כז] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [כח] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [כט] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [ל] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [לא] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [לב] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [לג] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [לד] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [לה] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [לו] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [לז] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [לח] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [לט] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [מ] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [מא] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [מב] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [מג] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [מד] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [מה] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [מו] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [מז] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [מח] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [מט] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [נ] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [נא] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [נב] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [נג] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [נד] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [נה] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [נו] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [נז] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [נח] דאולין אחר המיקל בדברי סופרים ואם דפסקה הרב אלפס ז"ל לחומרא משום דאמרינן ר' אשעשיה סבירא ליה דאין מתחתן דהוה ליה אמר מתחתן אחר מלבני הרי דסבר הרא"ש ז"ל משום הרמב"ן ז"ל דאמר אמר מתחתן ויש מסקנין [נט

שצט (א) אפי' שעה אחת. פירוש אפי' חליצת מנעל למוד שנהג מעט די בכך. כ"פ מהר"ר בנימין בתשובה: (ב) ולא מתורת רגל לבד כו'. זהו סברת הרמב"ן והוכיחה מדמיבעיא לן לי' רגל עולה למנין אי לאו ולענין ז' לא מבעיא ליה דודאי אינו עולה כיון דלא נהגה מלות ברגל דהא אין איסור בעילה כמדל ומפיים מעט כי קא מבעיא ליה לענין ז' דקא נהגה מלות ל' ברגל פירש"י דהא ברגל ימי אסור בביאה ותספורת וסקסה הרמב"ן הא מקלת דין ז' ימי אינו ברגל דהא אינו מכבס בכותו אפילו במים לאוד וביבים מתעסקים לעמוד כדיין אבל אלא ודאי אינו מנין ל' לריך לשיות דבל דין ל' אף מה שאין אסור מתמת הרגל אינו מנהג בו ממה"ב בדין ז' שאין נוהג בו אלא מעט ואלכך כתב אלא שאף דין ביאה ותספורת אינו נהגו בלא דין ברגל וכמ"ם כאן. והאור ל' ממדברי הרא"ש ראה שאין איסורן מדין אבל יותר מאיסור דרגל ולייעו דבסר אע"פ שאין נוהג איסור מתמת אבילות עפי מרגל אלא מה שאסור ברגל מ"מ עולה הרגל לענין ל' כיון דעב"ש נוהג בו איסור ופסק ר"י כרמב"ן דמסתבר טעמיה וקיפסק גם"ש ובתשובת מהר"ר בנימין מולק על הא"ש דלא מסתבר לפסוק כרמב"ן דהריבו דמיים דאין קונים אינו קונים ממנין ז' דעיקר דין ז' הוא פמ"ז כת"ר סי' אל ל' דאיינו פיינת דאם אבילה גדול*) כו' ואע"ג שהוא דיינות בנני אין עיקר דיינות אבילות מה"ב דין ל' שעיקר הדין הוא ביאה ותספורת והוא נוהג גם ברגל ע"כ עולה ועוד מאן לומר לקשקובר מתו ברגל אינו מכבס בכותו במים לבד דילמא אין ה"ר דמותר עכ"ד ואיכא כלל דמה שב' דעיקר דין אבילות הוא פמ"ז כת"ר דלא הזכירו אלו בענין שבת דפמ"ז חוב ומת"ר רבות אבל ביכוס במים אין שייך לענין שבת דפמ"ז חוב ומת"ר רבות אבל ביכוס במים אין שייך לענין שבת דפמ"ז חוב ומת"ר רבות אבל ביכוס במים אין מילוק בין אלו לביכוס כלל וביכוס הוא מנכר ביכוסל ואי ס"ד דבמקלת דיל' סגי ה"ל דבמקלת ומ"ש דילמא ביכוס במים ברגל אין לאסור מתמת אבל לא דק כלל בזה דודאי איסור גמור הוא לכ"ע דהא דבר שבלייעא הוא בו איסור וזה ודאי ליעא הוא דמי ירגיש בזה שאין מכבס בכותו במים. והרא"ש אין תולק אלא על תוספת דגיהוץ ותספורת דהויין מילי דפרסיה ע"כ אין בהם איסור נוסף על הרגל והרמב"ן הסב גם זה לייעא דהויין מה שאין לוכבס בגד מגוסן בלותן ימים דמי יאמר שיש לו בגד מגוסן ואינו לובשו גם מה שחסב עוד הרמב"ן לאיסור נוסף במה שאינו מגלח אף שבא בחסן הדברים שהסבן כאן ובאמת דברים ברוחים הם לומר כן ויפסק דין הב"י הרמב"ן: ראיתי עוד בחסן הכ"ל ממעשה הוא בערב הרגל ובתוך הרגל מת לו מת פסק אם הלפ"ג דתהן דעלמא שאילא לו אבילות בתוך ז' ימי מעשה אין מוסה ל' אלא אחר ימי המעשה הוא מעשה דהוא עדיף מימי הרגל דאיכון מתעסק בהרגל דאיכון ותספורת הוא מעשה אבל

ד ב יהקובר מתו (ג) ברגל ו בחול (ד) המועד יח נוהג דין אנינות כ"ז שלא נקבר ולאחר שנקבר יט נוהג דברים (ב) שבצינעא (ומ"מ מותר לייחד עם אשתו (ב"י בשם הרא"ש ובהגה"מ) ועי"ל סימן ספ"ב ובח"מ סימן תקמ"ח) ודרגל עולה למנין שלשים שמשלים עליו שלשים [ה] אפילו קברו בחג הסכות (ד) ז יא לא אמרינן דשמיני (ה) עצרת מבטל יב ומתעסקים ברגל לנחמו :

הגה וכל מלאכה המותרת לעשות לו במועד כדבר האבד מותר לעשות בעצמו ואם אין דבר האבד עשיית ע"י אחרים בבתיהם ועבדיו ושפחותיו עושין בצינעה תוך ביתו (כ"י בשם רביעו ירושלמי) :

(ג) ולאחר הרגל (ד) מתחיל למנות שבעה ולבשיכלו שבעה למיתת המת אע"פ שעדיין לא כלו שבעת ימי האבלות [ו] מלאכתו נעשית על ידי אחרים [ז] בבתיהם ועבדיו עושין לו בצינעא בתוך ביתו ואין רבים מתעסקים בו לנחמו אחר הרגל מנין הימים שנחמוהו ברגל[ח](ט)אבל מראים לו פנים כגון אם קברו בשלשה ימים האחרונים של רגל מלאכתו נעשית ע"י אחרים בשלשה ימים אחרונים של אבל ח יג ובמקומות שעושים שני ימים מונה השבעה (ה) מיום טוב (ו) שני האחרון הואיל ומדברי הם הוא עולה מהמנין ומונה מאחריו ששה ימים בלבד :

ג יד אם קבר את מתו שבעה ימים קודם הרגל ונהג בהם גזירת שבעה הרגל מבטל ממנו גזירת שלשים טו אפי' חל יום שביעי בערב הרגל דמקצת היום כבולו ועולה לבאן ולכאן ומותר לכבס ולרחוץ ט ולספר בערב הרגל :

הגה י כמוך לחשיבה (טור) ובערב (ז) פסח מותר בכל אחר חצות דסיינו מזמן שחיטת הפסח ואילך ועדיף שיגלח קודם

כלון מקום דיני מועד : ן בח"ה . ס"ה ביו"ט שני לו ביום טוב רחמנן כמרובה לקברו ע"י עממים חל עליו אנינות כדלעיל סימן שמ"ז סעיף ג' ולאחר שיקבר כל אלו הדינים נוהגים בו : ה לא אמרינן דשמיני עצרת מבטל . ואין ס"ע עולה רק ליום אחד כשקברו ברגל כ"כ הגהמיי' ומביאה כ"י ודוקא כשקברו קודם חג הסוכות הוא דעולה ס"ע ג"כ לז' לקמן סעיף י"ז מ"מ כ"כ הכא וכ"כ הכ"ה בשם התוספות ומרדכי ופסק כן ודלא כמהרש"ל בתשובה סימן ה' שכתב דמבטל הוא דאינו מבטל הא למנין ז' לענין הג' עולה ס"ע לפי' קברו ברגל מיהו בתשובת משאת בנימין סימן ע"ח פסק כמהרש"ל עיין שם וכן נראה דעת הלבושים : ח ובמקומות שעושים ב' ימים כו' . כתב הב"ח ס"ס זה דה"ה בשני י"ט ע"ל ל"ה כגון שמת לו מת ביו"ט ראשון של ר"ה מונה הז' מיו"ט הב' דהוי ג"כ מדבריהם וע"ש : ט ולספר . כלומר דאע"ג דתספורת מוכ כל ל' וכדלעיל ר"ס ש"ן הכא בטל ממנו גזרת ל' : י סמוך לחשיבה . מה שמרשם כאן מור הוא טעות דבטור לא כתב ע"ש ריב"ל אלא דבמל יום ל' דאבילות לו יום (ז) [ו] בערב הרגל דמוחר דוקא סמוך לחשבה אבל ל"ל שהוא הנהגת אחר"י שהביא הב"י בא"ח סי' תקמ"ח וז"ל אפי' חל יום ח' לו יום ט' בערב הרגל צריך להמתין עד סמוך לילה אלו ניכר שבשביל הרגל הוחר ל"כ דאחר"ה ע"כ: יא ובערב פסח כו'. זה הוליח הרב מתשובת מהר"י מינץ סי' ד' וע"ע דאחרבה מסמע שם דע"פ שוה לכל ערב יו"ט לענין כיבוס וחמילה דלא הוחר אלא סמוך לחשיבה דמסיים שם וא"כ יכול לספר בערב קודם חצות ול"ד לרחילה דאספר מחשיבה כי עיין שם רק דאיתא שם דבערב פסח יש לגלח קודם חצות הואיל ואחרים אסורים לגלח אחר חצות דאין עושין מלאכה בערב פסח אחר חצות מפני שהיא זמן שחיטת הפסח וכמו שמחבאר באורח חיים סי' תקמ"ח עיין שם ולראיתיך בפ"ה סהעתיק דברי

דהטור נקט ל' ביעול לאפוקי ממ"ש אחילה שהרגל מבטל כמו שהחבאר הרגל כו' והעתיק לשון דאמשר לומר בלתם ערוך באורח חיים שם ומוה שלשים מיום הקבורה משמע אפילו מת בסוף ימי הרגל מונה מיום הקבורה שלשים יום ולא אמרינן דאותן ימי הרגל יהיו נחשבים לשבעה ימים דמתי בעלרה לו יום כפור לפי דעת ה"ר יוסף שזכרנו אלא ודאי דאין שום עילוי לרגל כלל להיות נחשב לשבעה אלא אם כן נקבר קודם הרגל שעה אחת . וכן יראה לי מסוגיות הגמרא דבעי מיניה אביי מרבה קברו ברגל עולה לו לענין שלשים או לא לענין שבעה אלא אם לא היו עולה ואחר כך מוחבינן עליה ומסקינן ליה בתיובתא אלא אמרינן עולה מדאמר אביי מי עולה לענין שלשים שמע מינה שמסקפקא ליה לי יהיו נחשבים לשבעה ימים ועל זה אמר לו רבה דאין עולים והיינו אפילו בעד ימים אחרים לא יעלו וכל שכן אלא יהיו נחשבים לשבעה ומסקינן זה בתיובתא דלענין שלשים עולים ולענין שיהיו נחשבים לשבעה לא מסקינן בהדיא שיהיה להם מעלה זאת ומעתה לן בזה לומר לאפוקי מדרבה . ועוד ראיה

מת בו ביום ביום לענין ל' *) ודע"ל בתשובה סי' ה' מולק ואומר דגם בעת ברגל נחשב שמ"ע לענין שבעה ימים לענין ל' ואין לו ראיה ברורה רק שמביא ראיה מדכתב בעור כאן שלין שמיני עצרת מבטל ממנו דדוקא אינו מבטל לגמרי שבעת ימי אבילות אבל מ"מ נחשב לשבעה לענין מנין שלשים אם קפסירא ליה כה"ר יוסף שזכרנו ואין מזה ראיה

וכן משמע לי מדברי הרמב"ם דלא כרש"ל בזה מדכתב הקובר מתו בחוץ לארץ ובא לבית אביו ונהג בו אבלות ז' ימים ואחר כך נמצא שמת בחוץ לארץ ביום ראשון בשבת ונקבר ביום ראשון בשבת אינו מונה אלא ז' ימים ומתעסקין בו אנשי עיר אחרת ומונה שבעה ימים מיום הקבורה ואילך : (ס"ע פעיף ג') ולרחוץ . וכן לילך על מקומו ב"ח בח"ה סי' י"ב) :

מתעסקים עמו מתו להראות לו פנים ר' יעקב ב"ר אידי בשם ר' הגינא ולא אמרו אין אבל בשבת מפני מה אמרו להראות לו פנים לא מפני הכבוד והיינו מפני הכבוד . ב"י (ע"כ) : [ט] ובע"ש כו' . נראה דהשיב כמו מוער דקרא חשבו בגמרא פ"ד דשבתות (ל"ה ב') ובמ"ב דמ"ק :

נקודות הכסף

(סימן שצ"ט בס"ו ס"ק ד') הקשה על מהרש"ל ולא קבלה מידו דמדברי הרמב"ם ומנשה דש"ם לא מוכח מידו דאינו מיירי בחתר רגל כגון בעלרה לו ב' ימי הגם עצמם אבל לו נקבר בחוץ ימי הרגל דבקבר קודם ש"ע בהא לא מיירי ול"ל כיון דש"ע יש לו מעלה יתירה דעולה לו' ח"כ ה"ס בכ"ג ומדברי הרי"ם נמי אין ראיה דתורבא ל"ל איפכא ובמ"ם מהרש"ל דע"כ לא מתחיר אלא כיון שלא ידע ולא שמע אבל מי שידע שיעלה שעלה לענין ז' ומה שהגה על שעלה עיין בדברי הרי"ם אין כאן חידוש לעיקר דבין דאע"ג דבשאת דבריו לא דייק מהרש"ל ומתלא לו דעת המקילים בדעת הרי"ם מ"מ מן המקילין בהמושה אחר הגם מעמע ליה למהרש"ל הי"ם בכב"ג בהמאיריס מודיעם . גם מ"ש ויותר מזה מהמתי על תשו' מהר"ל בנימין כו' ולא

ברכי יוסף

(פעיף ג' בהגה"ח) סמוך לחשיבה וכו'. מהגהת כי זה בנים הן הכלתו אחר המיותר רב חביבה דברי הרמ"ם בפירוש מיר כ"ו אמלו לחשבינן הכם דף כ' ע"ש דבי יומי אומר מגלח מע"ש לע"ש מלי ליכה ביניהם לאחר אחרים וכו' בגלוחי מנלפת דמעלי שבתא אחוהי מגלחין אינו לא מגלח עד פניח ומכח הרמ"ם ומלי דלא קאמר שהוא מגלח ג' בשמות כשהוא מגלח כדין סהם מיר שאינו מגלח אלא בשעת הכתת הקרבנותיו אוכל לעומר הסיינו הלי דקאמר מגלח עד פניח ולאו דווקא פניח אלא דלא מגלח עד הכתת הקרבנותיו ע"כ ומהלן הכיא הגהה רב חביבי הגהכר דמוחר לגלח מעכוד יום הבריי מיר לאחר לגלח מחול ולכבוד שבת כתב הרמ"ם דמגלח מבע"י אלא שהוא זקוק לקרבנו' ולהי"ם מגלח ומ"ש הלבוש דבריון הרבמשיק מבע"י יכול לגלח : אבן מדברי הרמ"ם דמשמע דקא מבע מהם שהוא לאחריתו לבך קבוע דלומות בהכתת הקרבנות מעמע דברבי הרמ"ם דעד פניח בשאינו עד הכתת ובכי מוכח מדברי הריטב"א שהכיא בשמם מקובלת בתוכות פ"ק דף כ' מהשיעה עד לאן שמעתי ולומיתי לו דבכי הבריון מוקמי על העור שאל כיפן בכתת אלינו בהרמ"ם ובתמת דלריך לעמוד על הענין ולאי אחמתי מאמר : (שם בחג"ה) ובערב פסח מותר בכל אחר חצות וכו' . לפוס ריוסמן מעמע לו מדברי הריטב"א הנזכר ובמידושין ל"ע דלין חילוק בין ערב פסח לערב יום טוב עונים דלא בע"ש לרין שיהיה סמוך לחשבה דהיינו דיוסף בכהן שבאה לחוכם הריטב"א סמוך לחשבה לחוכמה בפה הים ויש לחמוה :

גליון מהרש"א

(ס"ב בהג"ה ס') ובא"ח סי' תקפ"ח . ומש"ש שם בגליון : (שם) בשמ"ע והרגל עולה. ע' סי' שכ"ב ש"ך סק"י . וכן בשמע שבועה ברגל בנה"ר סי' ת"ב: (ס"ק סק"ח) ל"כ מרבריהם . עי' מ"ו לקמן סק"ו : למשוך שהסוברים דבכל כ"ם מותר דיום ל' עולה לכאן ולכאן ונהה כיום ח' יום כ"ם כיום ל' . וחבית הילל שדיעה כאן לחתם שני כת חוראות . ת' שבו"ח ל"ב סי' צ' :

באר היטב

כח"ח סי' תקל"ב מבל מן קי"ל להחמיר כמ"ש הכ"ב שם ומתם כאן הדברים לפי שאין כאן מקום דיני מועד . ש"ך : (ד) המועד . ה"ה כיו"ע שני אלו בלשון כמרובה לקברו ע"י עממים חל עליו אנינות כדלעיל סי' שמ"ח ס"ח ולאחר שיקבר כל אלו הדינים נוהגים בו עכ"ל הש"ך : (ה) עצרת . כתב הש"ך ואין ש"ע עולה רק ליום ל' כשקברו ברגל ודוקא כשקברו קודם חג הסכות הוא דעולה ס"ע ג"ל לז' ימים (ועי' לקמן סעיף י"ח) מש"כ הכא . ולא כמהרש"ל בחשו' שב' המבטל הוא דלו מבטל אבל לענין ז' לענין הל' עולה ס"ע לאפילו קברו ברגל . מיהו בתשובת משאת בנימין סכה כמהרש"ל וכן מלאה דעת הלבושים עכ"ל . גם הש"ך מתליק בהלבוש לכאור דברי מהרש"ל והשובת ס"ב הל"ל ע"ש : (ו) שני . כ' הב"ח וה"ה סם מת ביו"ם ראשון אל ל"ה מונה השבעה מיו"ע הב' דהוי ג"כ מדבריהם ע"ש בס"ם זה (וכ"כ בחשו' נימין ודעים כלל ה' וכ"כ בחשו' תורת מיים סי' י"ח) :

(ז) פסח . כתב הש"ך דדין זה הוליח הרב מחשו' מהר"י מינץ וע"ע דאחרבה מסם מסמע דלענין בהגה"ה ע"ש בוה לאמר עיי"ע דלא הוחר רק סמוך לחשבה לא הוחר כן הייטו מסוי ודוקא בכל הוחר הכל ודוקא חלות הוחל ואחריה ג"כ לאוריים לגלח אחר חצות מפני שהוא זמן שחיטת הפסח ירוי"ה בח"ה סי' תקפ"ח ע"ש ובוי"ע ד"ל ע"ש :

חידושי רע"ק

(פי' ש"ע פעיף ב' בהג"ה) מותר לעשות בעצמו. אף דרמון אבלות אסור בדבר האבד ע"י עצמו בדאיתא לעיל (סימן ש"ם) צ"ל הא באמת אבלות חמור בו מעמוד הייטו דבאבלות כיון דאפשר ע"י אחרים להם היתר גמור מש"ה אין מקילין ע"י עצמו וא"כ הבא ברגל דגם על האחרים איכא איסורא מחמת רגל אין הפרש בין ע"י עצמו או ע"י אחרים וס"ש אם אין דבר האבד וכו' צ"ל דקאי על אחר שכלו זה' ימים מיום הקבורה ואילך : (ס"ע פעיף ג') ולרחוץ . וכן לילך על מקומו ב"ח בח"ה סי' י"ב) :

פתחי תשובה

כל בני מקולה ל"ס בש"ע ואם יהיה זה בנ"ה ולא יעולה לחומה הוי פחמים עיין שם : (ב) שבצינעא . עי' בחשו' שער מחיים סי' כ"ב דאסור ליחד כפיו ע"ש וכ"כ המג"א סק' קס"ט ס"ק ס"ו : (ג) ולאחר הרגל . עכ"ל מהרי"ע ז"ל בשם המג"א המיתה הפלגן ביום לחשון ומי' בחשו' שבו"י ח"ב סי' כ"ט מחולק על המג"א ול"ל אלון מיתה הפלגן ביום לחשון וגם ביום הבני עד אחר כן המחבר כתב בסלר יומה הבנה כו' ע"ש ומי' בס"ח בח"ח שם שכתב דביום הבני קודם כן בחמשה עלאה לבחיר ע"ש : (ד) בחחיל למנות שבעה . עי' בשו"ת שיבת ציון סי' ל"ט דמי מקבר מתו ברגל ומוכ שבעה אחר הרגל דבכה"ג לא הפלגן עמו ולשנות בגדיהם בשבת לחשובה אחר הרגל דלא כמובה מ' אלא לומר דבכה"ג אין מיובים ע"ש : (ה) מו"ש שני האחרון . עכ"ל ומי' בחשו' ב"ח המדשות סי' ס' מחליק להחזיק דעה זו דיום שני אל ל"ה עולה לו וכן יו"ע שני ש"ב אחל בשבת אע"ג דאחילו לא הוי יום יכול לעשוג אבלות בתוחו יום אעפ"כ עולה לו ומשלים עליו ששה ע"ש וכן פסק בחשובת רדב"ז חי"ח סי' פ"ל דיום שני אל ל"ה עולה ע"ש וכ"כ בסוף ס' משאת בנימין אבן בחשו' פכת מעה אחרן חי"ח סי' ל"ח לא פסק כן ומחלק דהיכא דהוי יום שני ויום אחרון כולה עולה לחומה ע"ש בוה לאמר עיי"ע דלא הוחר רק סמוך לחשבה לא הוחר כן הייטו מסוי ודוקא בכל הוחר הכל ודוקא חלות הוחל ואחריה ג"כ לאוריים לגלח אחר חצות מפני שהוא זמן שחיטת הפסח ירוי"ה בח"ה סי' תקפ"ח ע"ש ובוי"ע ד"ל ע"ש :

באר היטב

(ח) לכבס . דבכר ל' כיון דאין כאן מת בע"ש ואם ל' מן הדין אם אינו כן הייטו מסוי ודוקא בכל הוחר הכל ודוקא חלות הוחל ואחריה ג"כ לאוריים לגלח אחר חצות מפני שהוא זמן שחיטת הפסח ירוי"ה בח"ה סי' תקפ"ח ע"ש ובוי"ע ד"ל ע"ש :

יד אברהם

(סימן שצ"ט פעיף ב') כענה השבעה מי"ש שני האחרון . עיין בס"ך ס"ק מ' ושיין בע"ד סוף ס"ק ו' : (סס) בשמ"ע והרגל עולה. ע' סי' שכ"ב ש"ך סק"י . וכן בשמע שבועה ברגל בנה"ר סי' ת"ב: (ס"ק סק"ח) ל"כ מרבריהם . עי' מ"ו לקמן סק"ו : למשוך שהסוברים דבכל כ"ם מותר דיום ל' עולה לכאן ולכאן ונהה כיום ח' יום כ"ם כיום ל' . וחבית הילל שדיעה כאן לחתם שני כת חוראות . ת' שבו"ח ל"ב סי' צ' :

טורי זהב

מנברי ה"ר זרמיה סימן י"ז לענין מס ... לאמר דימי הסג ו ... עצמיה שמועה לחו ... כמאר ימים וכתב ... מכן זה מלה ידע ולר ... קודם ברגל סילן יש ... יום ל' לפני הסג וה ... לכ"ל יום מס אמרו ... הסג לבילותו יאמר ... ושמע כו' עכ"ל הרי ... לרגל לחיות נחשב ... אבילות ולא סגי ב ... לגון שמע ברגל דלא ... מס אמרו כמי שמעו ... שמע אלא כדפרים ... אמר כן דאם אמרו ... אבילות שבעה עלו ... בחלת רמיקתא ... וס"ה שמע ברגל ... להחשב לשבעה אלא ... קחי אלא ידע ולא ... לענין כתב ועוד מ ... הלוי כתב דכל אות ... לחשבים לענין ש ... לענין שמועה לחו ... אבילות בעולם וי ... שמחתיקו בזה כו' ... לכר"ל זרמיה הלוי ... אלא מסתברא שיעל ... אלא שמע שמת מ ... להחמיר אבל בר ... שיעלה לענין שבעה ... שכתב בשם הר"ל ז ... ולא עיין בדברי ה"ר יוסף ... גופיה שהוא פו ... שהשתקתי ויותר ... חשובה לענין שבעה ... לפסוק כרש"ל בדי ... מדברי ה"ר זרמיה ... גוף דברי ה"ר זרמי ... וכבר זכרנו לחמתח ... הלוי שיש להוכיח ... מו"ח ז"ל כתב לל ... (ה) וכן נוהגין.* ... סי' תקמ"ח כתב ... דלדידן אסור רב ... לחשיבה ולאפשר ד ... לפסוק כן אבל בל ... אלא מחירין סמוך ... לע"ל לייחד דבריו ... קשה לייחשב שמיו ... גם לענין ביטול ... קודם כתב וכתב ... מ"מ כרי בלתו לו ... לעיל סימן זה ס ...

ביאור הגר"א

סוף מ"ק) (ע"ב) : [ה] אפילו קברו בחג המוכות כו' . דאפילו קרם לרגל אינו מבטל ש"ע כמשל"ל ס"א וכ"ש זה שלא נהג כלל קודם וכמל"ל ס"א ועל' ס' ת"ב ס"ח ועברא"ש ס' ע"ת והר"ן הלי כו' . והרמב"ן כו' ואה"ת א"כ בחג נמי כו' ובתוס' ב"ב ב' ד"ה דר"א כו' ובסמוך פי' בענין זה: ד"ה כתוס' שם (י"ע ג') ד"ה ומלאכתו כו' (ע"ב) : [ח] (ביקום) אבל מראין לו פנים כו' . ירושלמי פ"ב הקובר את מתו ג' ימים בתוך הרגל מונה מ' לאחר הרגל ג' ימים הראשונים הרבים מתעסקין עמו מ' ימים האחרונים אין הרבים מתעסקים עמו מתו להראות לו פנים לא מפני הכבוד והיינו מפני הכבוד . ב"י (ע"כ) : [ט] ובע"ש כו' . נראה דהשיב כמו מוער דקרא חשבו בגמרא פ"ד דשבתות (ל"ה ב') ובמ"ב דמ"ק :

באר הגר"א

(ו) (ביקום) הא דרבי כו' . שתוס' ל"ש ב' ל' כו' (ע"ב) : (יב) הו ...

(ח) לכבס . דבכר ל' כיון דאין כאן מת בע"ש ואם ל' מן הדין אם אינו כן הייטו מסוי ודוקא בכל הוחר הכל ודוקא חלות הוחל ואחריה ג"כ לאוריים לגלח אחר חצות מפני שהוא זמן שחיטת הפסח ירוי"ה בח"ה סי' תקפ"ח ע"ש ובוי"ע ד"ל ע"ש :

שני ובריק

מיד עולה פסח בעמת מת ואין כאן הקבר מת ... ואין כאן לאחריו ביום ריבותא וכיון דהוקה דמעיקרא תלינן כתר תורה דבשבת ... לא מוכן לפי דברי מוספות שם ד"ה על בשב"ח דבק בקדשים מתמרינן ליכן כהר הבתח ע"ש אבל נחוגין לא תמרינן בשעה מעיקרא ... ובי' בהגהות שם ד"ה הקום דברי ע"ש בזה :

מדברי ס"ל. אמנם מלוי שכתבו בשמו בתשובת מיימון לספר שופטים סימן י"ז לענין אם לא ידע שמת לו מת קודם סתם. עד אחר סתם שלא עמה דימי סתם ומאמיני עלמא דעשיה שמועה רחוקה אלא לזה אין לימי הרגל מעלה אלא מחשבים כל אחד לשבעה וממילא אחר ימים וכתב שם לשון זה וכל אבן זה אלא ידע ולא שמע במות המת קודם הרגל סילקו יעלה לו רגל לעשות מ"מ לפני סתם והסתם ומאמיני עלמא אלא יום אם אמרו במי שהפסיק לו סתם אבילותו יאמרו במי שלא ידע שמע כו' עכ"ל הרי שלא נתן מעלה לרגל לאיות מחשב כו' אלא במפסיק רגלות ולא שני בשמע ולא הפסיק לגון שמע ברגל דאל"כ היה לו לומר אם אמרו במי שמע יאמרו במי שלא שמע אלא כדפרישית ודרך כל שכן אמר כן דאם אמרו כן במי שהפסיק אבילות שבעה שלו פשיטה שלא יאמרו בשמתה רחיקתא שלא ידע ולא שמע ר"ה שמע ברגל אלא מהני ליה בחשב לשבעה אלא שדין שלו אחים אחר אלא ידע ולא שמע ורש"ל בחשו' דלעיל כתב ועוד מאחר שהרב זרמיה הוי כתב דכל אותן הרגלים לעולם מחשבים לגנין שבעה ימים אפילו לענין שמועה רחוקה אף שלא נהג אבילות בשלום ויש מן המחבמים שמתפקא בזה כו' ואף אלא קו"ל כה"ל זרמיה שלו בזה היינו משום שלא מסתברא שיעלה לגנין שבעה מי שלא שמע שמת משום הכי מסתבר להמתיר אבל במי שידע פשיטה שיעלה לגנין שבעה עכ"ל וחמוה הוא שבתב בשם הר"ל זרמיה אלו אין להקל ולא עיין בדברי ה"ר זרמיה אלו נופש שהוא פוסק להתיר כמו שהגהתיה ויותר מזה תמהתי על המחבר למהר"ל בגינין שבתב שיש לפסוק הרמ"ל בדין זה שיש לו רמיה מדברי ה"ר זרמיה אלו ולא עיין אחר שוף דברי ה"ר זרמי' אלו וכן לא יעשה וכבר זכרנו לאמתת דברי ה"ר זרמיה אלו שיש לחומיה חיפכא וכמ"ש וגם מו"ח ז"ל כתב דלא הרב הרמ"ל בדין זה: (ז) וכן נוהגין.*) יש לתמוה שבתו"ה בסי' תקמ"ח כתב דמ"א בסעיף י' לדידן אסור רמיה אפילו שמוך לאמיה ואפשר דבתוס' מרלוי בפסוק כן אבל באמת אין נוהגין כן אלא מחירין שמוך לאמיה. כן מלאה מע"ד לישב דבריו: (ו) הרי כ"ב. קשה ליתשב שמיני עצרת הרגל בפ"ע גם לענין ביטול ל' כיון דאתבטל ז' דברי הרב והשמיע הא דבערב פסח מותר בכל ולריך עיון: יב הואיל ואחרים אסורים לגלח לו. דלאין עושין מלאכה בערב פסח אחר חצות ואם כן נענרך לגלח על ידי עלמו להכי עדיף מפי קודם חצות וכן הוא בתשובת מהר"ם מינץ שם ודלא כהטעון"ז שבתב דאחר הרבה הגו איסור לגלח אחר חצות גם הוא יהגוה איסור כו': יג עד שיגערו בו חבריו. כדלעיל סימן ש"ן ס"ד: יד מותר לבבם. דבכר בטל ממנו גזרת ז' אבל לספר אסור דלא מתבטל ממנו גזרת ל' כיון דאין כאן ז' ימים קודם הרגל: טו אסור עד הלילה. כיון דאפשר מהמבכה: טז וכן נוהגין. וכתוב בת"ס סימן רפ"ז דאפילו מת לו מת בע"ש ואותו שבת הוא ערב הרגל מותר לרחוץ בע"ש לפי מהגיונו ואין להקשות דאיאך כ' הרב וכן נוהגין דהא לעיל ר"ס שפ"ח כתב הרב דאין נהגינן איסור רמיה כל ל' וכן לעיל ר"ס שפ"ע כתב דהנגינן איסור כביסה כל ל' ר"ל דאין אלא מומרת ומדינא שרי וכדמשמע מדברי הרב שם ובכל מקום בכוד הרגל לא נהגו להתמיר וכ"כ הטעו"ז ואדע דהא בת"ה שם כתוב בשם מהר"ם לחפילו לא נהג אבילות אלא שעה א' לפני הרגל מותר ברמיה בתמיין סמוך לערב ואדרי מהר"מ ס"ל דאסרי' רמיה כל שלשים ומ"ש הגהת"י על שמו ומביא ב"י סוף סי' ת' אלא ודאי כדאמרן ואע"ג דבת"מ סימן תקמ"ח ס"ח וס"י כתב הרב דלדידן דנוהגים איסור רמיה כל ל' אסור לרחוץ דהא הרגל לא בטל ממנו רק גזרת ז' וס"ה לענין כיבוס במקום דנוהגין איסור כביסה כל ל' עכ"ל היינו משום דכך הוא רמיה אלו ומיהו אי אפשר לי' מן הדין אבל כאן כתב דמ"מ אם אפשר לי' אסור לכבס בלא מכבסין אלא בדרך הרגל אלא בשבת ובכל הרגל לא נהגו לכבס אלא בשבת ובכל הרגל לא נהגו לכבס אלא בשבת ובכל הרגל לא נהגו לכבס

(15)

חלק א

זה שיש לחוש שתופר השלום ביניהם שמצינו שהקלה תורה בדברים יותר חמורים בשביל שלום שבין איש לאשתו שבזה סמכתי על סברתי שבעצם היא ברורה.

משה פיינשטיין

סימן רנו

בנקבר בחוה"מ אם נחשב ש"ע לז' או לא

מע"כ ידידי הרה"ג ר' אפרים גרינבלאט שליט"א.

בדבר אם נחשב ש"ע לשבעה ימים מחשבון השלשים כשנקבר המת בחוה"מ שפליגי בזה מהרש"ל ומ"ב והש"ך בסימן שצ"ט סעיף קטן ז' הסכים להם עם הבית יוסף בשם הגהות מיימוניות והב"ח בשם התוס' והמרדכי והט"ז סק"ד סובר כמותם יש להורות למעשה שלא נחשב אלא ליום אחד כהב"י והב"ח והט"ז שכן פסק גם המג"א סי' תקמ"ח סק"א וכן הכריע שם הבה"ט סק"ב וס"ק י"ד וכן פסק במ"ב סק"ד ובשעה"צ כתב שכן הוא שיטת הרבה אחרונים וברכי יוסף הביא כן גם מתשובת הר"י מיגאש ושאין לומר בזה הלכה כדברי המיקל עיי"ש והכוונה משום שכן הוא ההכרעה בברור ולכן לא נחשב ש"ע אלא ליום אחד מהשלשים.

סימן רנז

בדבר שינוי המקום לאבלים בשבת

ובדבר שינוי המקום בשבת הרמ"א סובר בס"ס שצ"ג שמשנים אבל יש שסוברין דא"צ לשנות כדהביאו ממנהג האר"י וגם הב"י כתב שיותר טוב שאין לשנות ואבא מארי זצ"ל כשאירע אצלו לא שינה בשבת אבל מנהג העולם לשנות אף בשבת. ועיין בברכי יוסף שסתם אנשים אין להם לנהוג כהאר"י שלא לשנות דמיחזי כיוהרא אלא לאנשים מפורסמים בחסידות. והגר"א בס"ק י"א סובר שצריך לשנות בשבת עיי"ש שעל דיחוי הב"י הא דהנ"י כתב שאין דבריו מוכרחין וגם הביא ראיה מפרקי דר"א ולכן יש לשנות.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן רנח

בזקנה שהגיעה לגבורות ולא נשמע ממנה איזה שנים אם יחשיבה הבן כמתה לומר קדיש ולקבוע יום ליא"צ

ב' אייר תשי"ח.

מע"כ ידידי הרב ר' משה בערענשטיין שליט"א.

בדבר האשה הזקנה שהיתה בשעה שכתבה המכתב האחרון שקבל בנה ממנה זה עשר שנים בת תשעים ושלש שאם היא בחיים היא היום בת מאה ושלש אם יכול או גם צריך בנה להחשיבה כמתה ולקבוע איזה יום ליא"צ.

הנה בשולח גט ממדה"י פליגי תרי לישני בש"ע אה"ע סי' קמ"א סעי' ס"ז ביותר מבן שמנים עד מאה שלשנא קמא מעמידין על חזקתה ונותנין לה הגט בחזקת שהוא קיים אף כשאין לו בנים ויש יבם ולהיש מי שאומר אין נותנין לה הגט. ולרש"י גיטין דף כ"ח גם ביותר מתשעים נחשב איפליג כיותר ממאה ויש לו חזקת חיים אף לרבא אבל שיטה זו לא הביא הש"ע ומשמע מהגר"א ס"ק קל"ז שאין חוששין לזה והוי גם בן תשעים במחלוקת התרי לישני. ועיין בפ"ת ס"ק ס"ח שה"ה זקן וחולה הוא בחזקת חיים. ובשם היש"ש הביא שיותר מבן שמנים והוא חולה אין לו חזקת חיים והבית מאיר תמה עליו מנא ליה לחלק.

ונראה לע"ד שטעם היש"ש הוא שסובר שמה שמעמידין חולה בחזקת חיים הוא חזקה מדין רוב שרוב חולים לחיים ונמצא שאיתרע מדין חזקה גמורה מצד המיעוט חולים שהן למיתה ונמצא שאין לו חזקה ליותר מדין רוב. וראיה קצת לזה מב"ב דף קנ"ג דרבה סובר בנמצא מת אמרינן דמת מחולי ההוא ולא עמד בינתים. ואם חולי אינו עושה שום ריעותא היה לנו ודאי לחוש לשמא נתרפא בינתים. ואין לומר דטעמו דרבה משום דחזקתו הוא רק שהוא חי אבל חולה כמו שהניחו שלכן כיון שנמצא עתה מת אין לנו לחוש לנתרפא שהוא יותר מהחזקה. וכדאיתא סברא כזו בתוס' שם בתירוץ ב' על מה שלא הקשה אביי מהניחו חולה נותן לה בחזקת שהוא קיים עיי"ש. דא"כ הא אפשר לרבה לסבור גם כרבנן דבאומר שכ"מ הייתי אין יכולין להוציא ממנו משום דלא אזלינן בתר חזקה דהשתא להוציא ממון אבל הכא הא לית ליה אלא חזקת חיים דחולה והרי עתה ודאי מת וממילא הרי מת מתוך החולי. ולכן צריך

להדיא שאין זה דין באבל עצמו אלא בבית האבל. וכבר מצינו מעין זה לגבי האיסור תלמוד תורה באבל, דמלבד מה שאסור לאבל עצמו ללמוד תורה יש עוד דין שאין אומרין שמועה ואגדה בבית האבל כמבואר במו"ק (כג.).[2] וכן נראה לפרש בגדר האיסור לשאול בשלום האבל (כא:) שלא נאמר רק לגבי האבל עצמו אלא לגבי בית האבל, ונפק"מ שאסור למנחם לשאול לא רק בשלום האבל אלא אף בשלום חבירו המנחם כל זמן שהוא נמצא בבית האבל.[3] וה"ה נמי י"ל לגבי חיוב כפיית המטה, שאין זה דין באבל עצמו אלא בבית האבל וכמו שנתבאר.

ועפי"ז מתבאר היטב גם המשך הגמ' שם "ת"ר מאימתי זוקפין את המטות בערב שבת מן המנחה ולמעלה, אמר רבה בר הונא אעפ"כ אינו יושב עליה עד שתחשך". דלכאורה תרתי דסתרי הוא, שאם אסור לישב ע"ג מטה זקופה עד שתחשך היאך מותר לזקוף מטתו מן המנחה ולמעלה. אך לפי דברינו י"ל שאמנם כל דיני אבילות נוהגים עד לאחר קבלת שבת, ומה"ט אין לאבל להחליף בגדיו עד לאחר הדלקת נרות ואם יחליפם לפני כן יתחייב לקרוע מחדש (על אביו ואמו). אבל כפיית המטה אינו מניהוגי אבילות אלא דין הוא בבית האבל, ולצורך הכנה לכבוד שבת פקע דין זה מן המנחה ולמעלה אע"פ שהאיסור לישב ע"ג מטה זקופה שהוא מניהוגי אבילות עדיין נוהג עד הערב. ולפ"ז לא קשה מידי על הרמב"ן מהך דכפיית המטה, שי"ל בפשיטות דלעולם כל התנאים מודים שמקצת איסורי אבילות נוהגים אפי' לפני הקבורה ולא נחלקו ר"א ור"י אלא לענין קביעת השם בית אבל, דלדעת ר"א חל השם בית אבל משיצא האונן מפתח ביתו ללכת לקבורת המת, ואילו ר"י סובר שלא חל השם בית אבל עד שיתחיל האבל למנות שבעת ימי האבילות דהיינו לאחר הקבורה.[4]

אך לכאורה יש להביא ראיה לדעת הרמב"ם מדברי הגמ' במו"ק (כג:) דקמייתי פלוגתא דת"ק ור"ג לענין אם אונן בשבת מותר בתשמיש המטה או לא, וקבעי למימר דהיינו פלוגתא דבני יהודה ובני גלילא לענין אם יש אבילות בשבת או לא. ושוב קדחי ליה דלא דמי דע"כ לא קאמר ר"ג (שמותר בתשמיש המטה) אלא לגבי אונן

2 ועיין בחוברת "מסורה" (ח"ז עמ' לה) שמטעם זה היה מורה רבנו שאין ללמוד משניות בבית האבל כלל, ואפי' אם האבל יוצא לחוץ (ודלא כמנהג העולם).

3 וכן כתב גם הערוך השלחן (יו"ד סי' שפה ס"ד).

4 ואמנם מסתבר לפרש כדברי רבנו דכפיית המטה אינו מניהוגי אבילות דאל"כ שיטת ר' אליעזר תמוהה היא דמהיכא תיתי שניהוגי אבילות יתחילו משעה שהאונן יוצא מפתח ביתו. ומהך טעמא גופא נראה שקשה להביא ראיה לדעת הרמב"ם משיטת ר' יהושע (וכמו שכתב הכס"מ) דלכאורה א"א לומר שנחלקו ר"א ור"י בזמן התחלת ניהוגי אבילות דא"כ אין טעם לשיטת ר"א, הרי ממ"נ או הקבורה מחייבת או המיתה מחייבת אבל מה ענין יציאה מפתח ביתו אצל התחלת ניהוגי אבילות.

שיעורי הגר"ז סלובודיק בדפוס
נכתב ונדפס ע"י הרה"ג ר' אליקים קניאסקרא שליט"א

"דאכתי לא חל אבילות עליה" משא"כ היכא דכבר חל אבילות עליה. הרי להדיא דכל זמן שמתו מוטל לפניו לא חל עליו חיוב אבילות. ונראה ליישב לדעת הרמב"ן דלא נתכוין התרצן לומר שלא חלו איסורי שבעה לפני הקבורה אלא דשיטת ר"ג היא דכל זמן שלא התחילה ה"מלאת"[5] של שבעת ימי האבילות ממילא מצות עונה דוחה לאיסור תשמיש המטה משא"כ תוך ה"מלאת" דאז פקע שעבודא דאשתו מיניה.[6]

ב.

היחס בין איסורי אבילות וקיום אבילות

עד כאן עסקנו במקור לשיטת הרמב"ם שאין דיני אבילות נוהגים עד לאחר הקבורה. אך עדיין צ"ע בביאור טעם הדבר ובמה חולק עליו הרמב"ן. והנראה בזה, דלעולם שניהם מודים דלא שייך קיום אבילות של שבעה אלא בימים העולים ל"מלאת" של שבעה,[7] ועוד שאין מנין שבעת ימי האבילות מתחיל עד לאחר הקבורה בשעה שהאבל מוזהר בכל דיני אבילות. אלא שדעת הרמב"ן היא שאין איסורי אבילות תלויים בקיום אבילות, וממילא אפי' בזמן דלא שייך קיום אבילות כגון לפני הקבורה מ"מ שייך לנהוג איסורי אבילות.[8] ואילו הרמב"ם סובר שאיסורי אבילות

5 רבנו ביאר כמה פעמים שענין "מלאת" היינו חטיבה של ימים שאינם קבועים על הלוח אלא נוספים הם על ימי הלוח ושייכים רק לאדם מסוים כגון ימי זיבה וימי נידות וימי אבילות. ותמיד אמר רבנו שאיסורים הנוהגים במשך "מלאת" אינם רק איסורים בעלמא אלא יש בהם גם משום קיום ה"מלאת", פירוש הדבר דעי"ז שהאדם נזהר מלעבור איסורי ה"מלאת" הרי הוא נחשב כמקיים ה"מלאת". ועיין עוד בזה בס' בעקבי הצאן בתחילת סי' יז.

6 אולי כוונת רבנו היא דבתוך ה"מלאת" הרי האבל מקיים מ"ע ע"י מניעתו מאיסורי אבילות ומצוה זו היא המפקיעה שעבודו לענין עונה.

7 ואע"פ שיש קיום אבילות גם עי"ז שהאונן מתבטל מן המצות וכמו שנתבאר לעיל, מ"מ אין זה קיום אבילות של שבעה אלא קיום אבילות מסוג אחר, ורק קיום אבילות של שבעה צ"ל בימי ה"מלאת" של שבעה.

8 נראה שיש לדייק כשיטת הרמב"ן מדברי הרא"ש לתענית (פ"ד סי' לו) שכתב דמאי דאמרינן "כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בתשעה באב" היינו רק מצות ל"ת שבאבל כגון רחיצה וסיכה וכו' אבל מ"ע שבאבל כגון כפיית המטה ועטיפת הראש אינן נוהגות בתשעה באב. הרי להדיא שגם הרא"ש הבין שישנן מצות ל"ת בניהוגי אבילות ואין הכל נכלל במ"ע דאבילות. [והשווה לזה מה שכתבו התוס' במו"ק (כא. ד"ה אלו).]

אולם עיקר שיטת הרמב"ן צ"ע דהנה איתא בכתובות (ג:) "הרי שהיה פתו אפויה וטבחו טבוח וכו' ומת אביו של חתן וכו' מכניסים את המת לחדר והחתן והכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות". והק' הרמב"ן לדעת הגאונים שאבילות

אינם איסורים בפני עצמן כשאר איסורי התורה, אלא עיקר ענין איסורי אבילות הוא שעי"ז שהאבל נזהר מדברים שונים נחשבת מניעה זו כקיום אבילות.[9] ומה"ט סובר הרמב"ם שאין שום איסורי אבילות נוהגים לפני הקבורה משום דכל זמן דלא שייך קיום אבילות של שבעה אין טעם לנהוג איסורי שבעה.

ועפי"ז יש לפרש גם מה שנחלקו הרמב"ם והרמב"ן לענין אבילות במועד. דהנה איתא בכתובות (ד.) "דאמר ר' יוחנן אע"פ שאמרו אין אבילות במועד אבל דברים של צינעא נוהג". וכן פסק הרמב"ן ב"תורת האדם" (עמ' רכו) שעכ"פ דברים שבצינעא נוהגים אפי' במועד. אבל הרמב"ם כתב בהל' אבל (פ"י ה"ג) שאין שום דיני אבילות נוהגים במועד כלל, וע"כ צ"ל שהוא גרס "שבת" במקום "מועד" במימרא דר' יוחנן, וכמו שהעיר בביאור הגר"א (יו"ד סי' שצט ס"ק ג). ונראה לבאר שהרמב"ם אזיל לשיטתו, דהנה זה פשוט שבמועד לא שייך קיום אבילות שהרי אין המועד עולה למנין שבעה, וכל זמן שלא נחשב כחלק מה"מלאת" של שבעה בודאי אין בו משום קיום אבילות של שבעה. לפיכך פסק הרמב"ם שאפי' דברים שבציענא אינם נוהגים במועד מפני שהוא סובר דלא שייך איסורי אבילות בלי קיום אבילות. וגם הרמב"ן אזיל לשיטתו דהואיל והוא סובר דשייך איסורי אבילות אפי' בלי קיום אבילות ממילא מסתבר שיש לנהוג איסורי אבילות במועד אע"פ שאין בזה קיום אבילות.

יום ראשון דאורייתא, היכי אתיא שבעת ימי המשתה שאינה אלא מדרבנן ודחיא אבילות דאורייתא, ותי' דב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת בשב ואל תעשה. וקשה דהיאך קרי ליה עקירת דבר בשוא"ת, הרי אם יעסוק בדברים של שמחה בשבעת ימי אבילות יעבור על איסורי אבילות בקום ועשה.

אלא ע"כ צ"ל שהרמב"ן סובר תרתי: חדא, שניהוגי אבילות כגון איסורי רחיצה וסיכה וכדומה אינם רק איסורי ל"ת בעלמא, אלא הרי הם אסורים מפני שאם האבל יעסוק בענינים אלו יחשב כמבטל מ"ע דאבילות. ועוד, ד"שוא"ת" ו"קום ועשה" אינם תלויים באיזה דרך עוברים את המצוה אלא אם המצוה היא מ"ע או מצות ל"ת, שאין כח לחכמים לעקור אלא מ"ע ולא מצות ל"ת. וממילא הואיל ואיסורי אבילות הם בכלל מ"ע ממילא יש כח לחכמים לעקרם. [השווה לזה לשון הר"ן בכתובות (א: ד"ה ומת), ומה שכתב עליו בס' דברי יחזקאל (שם אות ה').] אך א"כ נמצא שהרמב"ן סותר משנתו, שהרי כתב לגבי חתן שאין מצות ל"ת בניהוגי אבילות אלא הכל נכלל במ"ע, ומ"מ פסק שאיסורי אבילות נוהגים אפי' לפני הקבורה. והר"צ שכטר שליט"א הציע דאולי י"ל דלעולם אף הרמב"ן מודה שמה"ת ליכא איסורי אבילות, אבל מדרבנן נתחדש שמלבד הקיום מ"ע שבניהוגי אבילות יש בהם גם איסור ל"ת.

9 וכן מדוייק ממה שבריש הל' אבל לא מנה הרמב"ם את הי"א דברים שאבל אסור בהן כמצות ל"ת אלא כלל הכל במ"ע להתאבל, וכך העיר גם בס' דברי יחזקאל (סי' יז אות ד'). וכה"ג מצינו קיום עשה ע"י הנהגה של שוא"ת בשביתת שבת ויו"ט ובנויר, עיין בזה ברמב"ם הל' שביתת יו"ט (פ"א ה"ב) ובהל' נזירות (פ"א ה"ג), ובחי' הגר"ח על הש"ס (ריש יבמות בדפוס הישן) ובחוברת "מסורה" (ח"י עמ' מא).

אולם ישנה שיטה ג' בזה והיא דעת השו"ע. דהנה פסק השו"ע (יו"ד סי' שמא ס"ה) כדעת הרמב"ם שאין דיני אבילות נוהגים לפני הקבורה, ומאידך העלה (סי' שצט ס"א-ב) דדברים שבצינעא נוהגים במועד כדעת הרמב"ן. ונראה שהשו"ע אזיל בעיקר כשיטת הרמב"ן דשייך איסורי אבילות בלי קיום אבילות, אלא שהוא סובר שהמחייב לאבילות אינו המיתה אלא הקבורה,[10] וממילא פשוט הוא שלפני הקבורה אין טעם לנהוג שום דיני אבילות. ונראה שעל זה חולק לא רק הרמב"ן אלא גם הרמב"ם. פירוש הדבר, שאפי' הרמב"ם מודה שמיתה מחייבת באבילות ורק מסיבה צדדית אין נוהגים דיני אבילות של שבעה לפני הקבורה וכמו שנתבאר, וממילא לאחר הקבורה נוהגים דיני אבילות לא מפני שהקבורה מחייבת באבילות אלא מפני שלאחר הקבורה נסתלק העיכוב לניהוגי אבילות.[11]

והנה כתבו התוס' בברכות (יח.) דמדברי הירושלמי משמע שבחול המועד שייך אינונות כשמתו מוטל לפניו. ולכאורה צ"ע מהו החידוש בזה, הרי בחוה"מ יכול לקבור את מתו ומסתבר הוא שאם מוטל עליו לקוברו ממילא חלים עליו כל דיני אינונות. ונראה ליישב דהא לפי מה שביארנו[12] דמה שאונן מתבטל מן המצות זה גופא נחשב לקיום אבילות הרי מסתבר לומר דלדעת הרמב"ם שאין דיני אבילות נוהגים כלל במועד ממילא גם דיני אינונות לא ינהגו. ולזה קמ"ל התוס' דמלשון הירושלמי משמע שדיני אינונות נוהגים במועד, וא"כ ע"כ צ"ל כדעת הרמב"ן שעכ"פ דברים שבצינעא נוהגים במועד, ומה שאונן מתבטל מן המצות גם זה נחשב רק כדבר שבצינעא ומש"ה הוא נוהג אף בחוה"מ. ועיין עוד בהגהות מיימוניות להל' אבל (פ"ד אות ה') שהביא בשם הסמ"ק שבחוה"מ אין אינונות אבל דברים שבצינעא נוהגים בו. ומזה מוכח להדיא כדברינו לעיל שבדיני אינונות יש קיום אבילות ומה"ט עכ"פ

10 עיין מה שביאר בזה רבנו לקמן (סי' ז, וסי' מ אות ג').

11 לפי מה שביאר רבנו לעיל (סי' א אות ב') שבדיני אינונות יש קיום אבילות הרי מוכח שהמחייב באבילות אינו הקבורה אלא המיתה. ורבנו הביא עוד ראיה לכך ב"שיעורים לזכר אבא מרי ז"ל" (ח"ב, עמ' קפו) מהא דמבואר במו"ק (כב:) שאם אין האבלים הולכים אחר הארון מתחילים הם למנות ימי האבילות משעה שמחזירים פניהם מן הארון. דהנה אם נאמר שהקבורה מחייבת באבילות צ"ע איך חלה אבילות במקרה כזה לפני הקבורה. אלא ע"כ צ"ל שבאמת המיתה מחייבת באבילות, ומה שאין דיני אבילות נוהגים לפני הקבורה לדעת הרמב"ם היינו רק מפני שיש דבר המעכב להתחלת ניהוגי אבילות. ומש"ה אם האבל משלח את מתו למדינה אחרת שוב אין הקבורה מעכבת עליו וממילא הרי הוא מתחיל להתאבל מיד. ובדעת השו"ע צ"ל שאין ראיה מהתם אלא לעולם הקבורה מחייבת באבילות, רק שהחזרת פנים נחשבת כקבורה לענין זה.

12 עיין לעיל (סי' א אות ב').

בסעודת בית מילה אם מותר לאכול בבית. משום עוסק במלוה פטור מן המלוה כמו בחתן. הדין מבואר בשו"ע או"ח תר"מ ס"ו דסעודת ב"מ כו' חייבין בסוכה. מבואר שאם א"א ליבש שם בסוכה מבטלין הסעודה. ואע"ג דמלשון המג"א שכ' די להם בעשרה אנשים משמע הא אותם עשרה אנשים בכלל עוסקי במלוה הם. מכ"מ אין הפי' כן כמבואר במהרי"ק דאינו מלוה שיהא בה כדי לבטל מ"ע דסוכה. ואע"ג דסוכה קיל דאפילו הולכי דרכים ושומרי פירות פטורין מסוכה משום תשבו כעין תדורו. ואין ממויב לבטל דרכו ושמירת פירותיו משום מצות סוכה. כבר פי' התוס' סוכה (כ"ו) דמשמעות תשבו כעין תדורו שיהא נוהג כאדם בביתו שאינו מוצא מלגאת לדרך אבל שיהא מלוה דוחה מ"ע דסוכה בעינן דוקא מ"ע ממש. ואני אומר עוד דכ"ז לא היארכנו אלא לשיטת התוס' (פ"ה ב) בד"ה משום דאפילו כבר הגיע זמן חיובא דמלוה מכ"מ אם עוסק במלוה אחרת רשאי לבטל כ"ע זו. אבל שיטת רש"י שם דהא דעוסק במלוה פטור מה"מ אינו אלא בהתחיל לעסוק במלוה לפני חיובא דמלוה אחרת. אבל להתחיל במלוה שיש בה ביטול מלוה שכבר הגיע חיובה דינה אסור. והכי מוכח דעת הרמב"ם וטו"ע או"ח סי' ע"ב ס"ד א"כ בל"ז לא דמי ברית מילה לחתן וטושביניו דהתם ע"כ הי' הטושלין לפני המג ופמש"כ המג"א סי' תר"מ סקי"א וא"כ כבר חל עליהם המלוה של שמחת חתן. משא"כ המסובין על ברית מילה לא הגיע מלוה זו עד שכבר חל מלוה דסוכה. ותדע דגבי חתן פמי הניא חתן וטושביניו וכל בני החופה. משמע שכבר היו בחופה ונתחייבו בשמחת חו"כ זו. הא שיבא אדם מן השוק לשמות בשמחת חו"כ ואע"ג שיקיים בזה מלוה דשמחת חו"כ. מכ"מ אסור לבטל מצות סוכה. והיינו משום דמצות סוכה קדומה:

ידידו נפתלי צבי יהודא ברלין:

סימן עג

ב"ה ג' בסלו תרט"ו.

כבוד ידידי הרב הגדול חו"ב י"א מ' חיים נ"י.

ע"ד השאלה אשה שהדליקה נרות בש"ק שחל ביו"ט. ומודע לה אכלות ונהנה אכלות בשעה קלה זו עד שחשכה. אם עולה לה שלא תצטרך לנהוג אכלות אחר החג:

ע"נ"ד לא מיבעי אם כבר נהגה אכלות שעולה לה שהרי לדעת הרמב"ם אין לנו תוספת בש"ק ויו"ט כלל. והדלקת הנרות אינו קבלה וא"כ היתה מחויבת לנהוג אכלות וממילא עולה לה. ואפילו נימא שגם לדעת הרמב"ם שאין בהדלקת הנרות חיוב שבות ממלאכה מכ"מ אחר שכבר נהגו בכך. נעשה כגדר וכמ"ש אלבוש בקבלת שבת כמבו' בלבוש סי' רס"ג. מכ"מ אינו גדר ממש ר"ז שלא אמרה בפיה הנני מקבלת שבת. אבל בל"ז אינו אלא מנהג שלשה פעמים דהוי כגדר כמ"ש הרא"ש והר"ן בנדרים (פ"א ב). וכזה האופן נדחית מפני המלוה וכדאיתא בברכות (ו') כל הרגיל לבוא לביהכ"נ ולא בא יום אחד. הקב"ה משאיל בו שנא' מי בכם ירא ה' אשר הלך חשכים ואין נוגה לו. ואם לדבר מצוה הלך נוגה לו כו'. פי' דכיון שהוא רגיל לבוא לבהכ"נ בכל יום נעשה עליו כגדר. ומש"ה אם לא בא יום א' הקב"ה משאיל בו ומעניש ע"ז במ"ש הריב"ן שלחי מס' מכות (כ"ד א) בד"ה כגון דאבר"ש כו' ולמא במיון הי' רגיל לדקדק בכך לפיכך הקפיד הקב"ה כו' וה"נ הי' שרגיל לבוא לביהכ"נ. ובכ"ז מפורש אם לדבר מצוה הלך נוגה לו. ומזה יש לדון דמי שנוהג בהדלקת הנרות איסור מלאכה ובקדושת שבת שלדעת הרמב"ם ומיעטו אינו מעיקר הדין וא"כ אינו אלא כמנהג טוב. ונדחית מפני מצות אכלות שחלה עליו וממילא עולה באכלות הלכה כדברי המיקל. כ"ז דברנו באם כבר נהגה אכלות ובל אם באה לשאלה אם תנהוג אכלות. יש להתיישב בדבר. אם מחויבת לנהוג אכלות בשעה זו. או לא אחרי שהלכה פסוקה כדעת הב"ג דהדלקת הנרות הוי קבלת שבת עפ"י ד"ת משום תוס' שויו"ט ש"כ אין מורין לה לנהוג אכלות. ונראה דזה תלוי אם תוס' יו"ט ושיל גם לשמחת יו"ט או רק לשביתת מלאכה ולא למצות שמחה.

אם נימא דאינו מועיל לשמחת יו"ט אין מורין לנהוג אכלות בפרהסיא דהיינו לחלון מגבל וליבש על האחן. שהרי מכ"מ הוי בקדושת שבת שאין נוהג אכלות בפרהסיא מיהא אסורה בשמחה ובשאלי דבריס שבלגעה. ידידו העמוס בעבודה רבה:

נפתלי צבי יהודה ברלין.

סימן עד

מעשה היה סמוך לק"ק מינסק בשנת ה"ר שנשחט בכור חס בטבירה. ונעבד הטור לשם ס"ת ונעשה יריעה ולא יכלו להכירה ונשאל האיך דין דס"ת אם יכולין לקרות בה. וה' ינחמני באמתו ואל ימעדו אשורי ולא יגל מפי דבר אמת:

ראשית יש לעיין ולברר דרך כלל. שמצינו כמה פרטים דתנן לא נהנין ולא מועלין כמו קדשים קלים ומחובר ודבר שנעשה מצותו. ועוד כמה פרטים אי האיסור הנאה ודאי מדרבנן כיון דלא מועלין או לא. ולכאורה משמע מפירש"י ע"ז דכ"ט ב' ד"ה אבל אמרו ל"ג ול"מ. וכל היכי דתנן הכי שרי מדאורייתא כו' ושם דמ"ב ב' ל"ג מדרבנן. ובתמורה ד"ג א' גבי קדשי. עו"ג ל"ג מדרבנן וכן פי' המפרש מעילה ד"ג א' דהא דתנן מטאות המחות לא נהנין ולא מועלין היינו דרבנן. והכי פירש"י תמורה דכ"ב א' במשנה ל"ג מדרבנן ותוס' גזה דכ"ד א' ד"ה דמי חטאת. אבל כד דייקינן א"א לומר כן שהרי בקדשים קלים דתנן לא נהנין ול"מ. והוא במעילה די"א המפרש מצות לגזירתו לא נהנין ול"מ. והוא ודאי אסור מה"ת כאשר יבואר לפנינו. ועוד תנן התם די"ב חלב המוקדשים כו' ל"ג ול"מ ואסור מה"ת כמבואר בתוס' שם ובכ"מ אלא וודאי אין זה כלל. אדרבה בפסחים דכ"ו א' איתא מדאמר קול ומראה וריח אין בהם משום מעילה הוא דליכא אבל איסורא איכא. והתם מדאורייתא קא אסר רבא ע"ש ויש לבאר בכל פרט מאין הוא האיסור והיכן רמיזא באורייתא ומה שפירש"י בע"ז הא"ל ר"ל כל היכי דתנן הכי אבל אמרו ל"ג ול"מ היינו מדרבנן. דוקא לשון אבל אמרו משמע הכי. וכן מתפרש הא דמעילה י"ב ב' דאמר ר"א כ"מ שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש דמיו יפלו לליסכה דוקא כשאמרו חכמים ואחר יבואר להלן. והא דמפרש הגמ' ע"ז דמ"ב ותמורה ד"ג ל"ג מדרבנן לא משום הא' כללא אלא משום דאין שם רמז מה"ת. ופירש"י תמורה וקדשים שמתו אסורין בהנאה מה"ת כמו אם נשחטו בתוך דאי' בקידושין דכ"ז ב' מה שלי בשלך אסור. ופירש"י ז"ל בהנאה דמי יתיר הנאה שנאסר בה מחיים אחר שאין דמו זורק. ועוד נדבר מזה איה"ש:

ואבאר איזה פרטים דתנן בהו ל"ג ול"מ. קדשים קלים מבואר בבריתות דכ"ג ב' דאסורים מה"ת דמוקי הא דכתיב כל חלב לה' בולדי קדשים דאיסור חלב ואיסור מעילה בהדי הדדי קאתי וע"כ בשלמים מיירי דאי בחטאת הא לאיתה אזלי ואין בה וכחלבה מעילה אלא בשלמים. וכ"כ התוס' שם דמשום דמכ"מ איסורא מיהא איכא מה"ת. ועוד ראי' מסוכה ד"ט א' מקיש סוכה לחגיגה. מה חגיגה אסור בהנאה כו' והתם דרשה גמורה היא כמ"ש התוס' שם ד"ה מנין. ועוד ראיה מר"ה דכ"ח א' שופר של שלמים לא יתקע בו ואם תקע לא יצא משום דאיסור רכיב עלה. וע"כ איסור דאורייתא הוא כאשר יבואר להלן בענין מצות לאו ליהנות נתנו. ותו דאי מה"ת מותר האיך פליגי רבנן על ריה"ג וסברי דשלמים מ"ג הן. וריה"ג ג"כ מודה בזמן הבית ובתם כדאיתא בתמורה ד"ז והרי ממון בעלים הן דשרי ליהנות ממנו לבד גזה ועבודה אלא ודאי אסור מה"ת וכ"כ בתוס' נדרים ד"י א' וכ"מ. והטעם דמבואר בתמורה דל"א א' חזבח ואכלת בשר אין לך בהן היתר אלא משעת זביחה ואילך. והתם בפסולי המוקדשים מיירי דמהני פדיון ובלא פדיון אסור כש"כ בקדשים קלים תמימים דלא מהני פדיון. וכן במחובר ידוע במעילה די"ח ב' שאין בהם מעילה ומכ"מ אסור בהנאה מה"ת מדבעי פדיון דכתיב ונתן הכסף וקם לו ובבכורות ד"ט ב' מי איכא מידי שהקפידה עלי' תורה לפדות בכסף תורה ויהא שרי בהנאה. אבל מכ"מ אין לוקין עלה לא מיבעי לפירש"י הסמים דל"ג א' ד"ה ומכ"א בחזהרה דרבנן נמי כו' מה תרומה